

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
АДМІНІСТРУВАННЯ**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри,
д.н. держ.упр., проф.
_____ **А.М. Пугач**
«_____» грудня 2020 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

**на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за освітньо-професійною
програмою «Публічне управління та адміністрування» зі спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»**

на тему:

**УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСОБІВ ПІДТРИМКИ МОЛОДІЖНИХ
ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВИМІРІ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ
МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ**

Здобувач

Бондаренко В.В.

**Науковий керівник,
к.н.держ.упр., доц.**

Мареніченко В.В.

Дніпро – 2020

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет менеджменту і маркетингу

Кафедра менеджменту, публічного управління та адміністрування

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Освітня-професійна програма: «Публічне управління та адміністрування»

Освітній ступінь: «Магістр»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

« _____ » _____ 201 р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу студенту

Бондаренку Владиславу Вікторовичу

- 1. Тема роботи** «Удосконалення засобів підтримки молодіжних громадських організацій у вимірі розвитку державної молодіжної політики»,
керівник роботи Мареніченко Валерій Валентинович, к.н.держ.упр., доцент,
затверджені наказом ректора ДДАЕУ від «_08_» _жовтня_ 2020 р. № 2548_.
- 2. Строк подання студентом роботи** – _____ грудня 2020 року.
- 3. Вихідні дані до роботи** річні звіти, виробничо-фінансові плани, бухгалтерська документація, літературні джерела.
- 4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити).** 1. Теоретичні основи розгляду молодіжних громадських організацій як суб'єкту державної молодіжної політики. 2. Нормативно-організаційне забезпечення діяльності молодіжних громадських організацій як напряму державної молодіжної політики в Україні. 3. Удосконалення засобів підтримки органами публічної влади молодіжних громадських організацій у вирішенні проблем молоді на регіональному рівні. Висновки.
- 5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).**
1. Тема, мета, задачі. 2. Теоретичні основи розгляду молодіжних громадських організацій як суб'єкту державної молодіжної політики. 3. Нормативно-організаційне забезпечення діяльності молодіжних громадських організацій як напряму державної молодіжної політики в Україні. 4. Удосконалення засобів підтримки органами публічної влади молодіжних громадських організацій у вирішенні проблем молоді на регіональному рівні. 5. Висновки.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
2, 3	Дмитрієва В.А., доцент		

7. Дата видачі завдання 31 жовтня 2019 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми і об'єкта дослідження, розробка завдання і графіка робіт	Жовтень 2019	
2	Вибір і опрацювання літературних джерел. Теоретичний розділ роботи	Листопад 2019 - Квітень 2020	
3	Аналіз діяльності підприємства та написання аналітичного розділу роботи	Травень-Серпень 2020	
4	Розрахунок та написання проектного розділу	Вересень-Жовтень 2020	
5	Написання висновків та пропозицій	Листопад 2020	
6	Підготовка доповіді та ілюстративного матеріалу до захисту роботи	Грудень 2020	

Студент _____
(підпис)

Бондаренко В.В.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

Мареніченко В.В.
(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Магістерська робота: 80 с., бібліографічний список з 63 джерела.

Розв'язання проблеми недостатньої ефективності та результативності державної молодіжної політики обумовлює потреби визначення соціальних норм та стандартів цієї політики, застосування нових інноваційних підходів у реалізації завдань цього пріоритетного та специфічного напрямку діяльності держави. Особливої актуальності набуває питання використання потенціалу молодіжних громадських організацій у забезпеченні умов соціального становлення та розвитку молоді в Україні.

У магістерській роботі проаналізовано наукову літературу та узагальнено наукові підходи, розкрито основні поняття за темою дослідження. Розглянуто європейського досвід участі молодіжних громадських організацій у здійсненні державної молодіжної політики та робиться спроба окреслити перспективи його застосування в Україні. До основних питань, які ґрунтовно розглядаються належать дослідження нормативно-правових основ участі молодіжних громадських організацій в українській державній молодіжній політиці, розкриття форм державної підтримки цих організацій громадянського суспільства. Робиться спроба обґрунтувати напрями удосконалення підтримки молодіжних громадських організацій як пріоритету державної молодіжної політики та складової забезпечення розвитку регіону.

Висновки роботи та розроблені на їх основі рекомендації можуть бути застосовані органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування для посилення підтримки діяльності молодіжних громадських організацій як суб'єкту державної молодіжної політики та напрямку підвищення ефективності та результативності цієї політики на регіональному рівні.

Ключові слова: державна молодіжна політика, молодь, молодіжні громадські організації, органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, соціальний розвиток молоді, соціальне становлення молоді.

Ключевые слова: государственная молодежная политика, молодежь, молодежные общественные организации, органы исполнительной власти, органы местного самоуправления, социальное развитие молодежи, социальное становление молодежи.

Key words: state youth policy, youth, youth public organizations, executive bodies, local self-government bodies, social development of youth, social formation of youth.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗГЛЯДУ МОЛОДІЖНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК СУБ'ЄКТУ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ.....	12
1.1. Молодіжні громадські організації в державній молодіжній політиці: проблематика наукових досліджень.....	12
1.2. Європейський досвід участі молодіжних громадських організацій у здійсненні державної молодіжної політики: перспективи застосування в Україні	23
РОЗДІЛ 2 НОРМАТИВНО-ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК НАПРЯМ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	32
2.1. Нормативно-правові основи участі молодіжних громадських організацій у державній молодіжній політиці в Україні: питання взаємодії з органами публічної влади	32
2.2. Форми державної підтримки молодіжних громадських організацій в Україні	41
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСОБІВ ПІДТРИМКИ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ МОЛОДІЖНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ МОЛОДІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	48
3.1. Розвиток практики участі молодіжних громадських організацій у здійсненні державної молодіжної політики в Дніпропетровській області	48
3.2. Розширення напрямів підтримки формальних об'єднань та неформальних груп молоді як пріоритет державної молодіжної політики і складова забезпечення розвитку регіону	58
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	82
ДОДАТКИ	90

ВСТУП

Одним з основних засобів реалізації політичних, економічних, соціальних, духовних інтересів та прав молоді є участь у діяльності молодіжних громадських організацій. Весь комплекс питань, пов'язаних із визначенням ролі та місця цих структур у процесі створення умов для соціального становлення та розвитку молоді, визначається державною молодіжною політикою в Україні. В контексті реформи державного управління та місцевого самоврядування актуальним є питання визначення засобів підвищення ефективності та результативності державної молодіжної політики на регіональному рівні та посилення її впливу на забезпечення соціально-економічного розвитку регіону. Впровадження нових підходів до регулювання суспільних відносин із залученням молоді є важливою передумовою збільшення участі молоді у суспільстві, у прийнятті рішень керівників та ефективного впливу молодіжного руху на формулювання та реалізацію державної політики в Україні.

Як зазначено у звіті Національного інституту стратегічних досліджень "Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні" основними функціями організацій громадянського суспільства є: організація громадян для самостійного здійснення своїх інтересів без додаткових фінансових або адміністративних витрат; надання якісних та економічно ефективних соціальних послуг, зокрема шляхом розробки інноваційних підходів до надання таких послуг; розповсюдження благодійності та надання цільової та оперативної благодійної допомоги; неполітичне представництво та просування інтересів різних груп населення як серед самих громадян, так і у спілкуванні з політичними суб'єктами; участь у прийнятті рішень і тим самим забезпечуючи більшу ефективність рішень з урахуванням інтересів різних соціальних груп; здійснення громадського контролю над урядом.

На думку аналітиків, участь об'єднань громадян у формуванні та реалізації державної політики у всіх сферах дозволяє: державі звільнитися від реалізації певних надмірно обтяжливих соціальних завдань, зберігаючи при

цьому високі соціальні стандарти для населення; покращити якість прийняття політичних та громадських рішень, беручи до уваги потреби населення, альтернативи та можливі наслідки рішень, та забезпечити більш повне виконання цих рішень населенням.

«Економічний ефект від реалізації державної політики щодо сприяння розвитку громадянського суспільства підтверджується такими цифрами: неурядові організації створюють 3-9% ВВП розвинених країн (5% у Бельгії, 7,9% у Канаді); у країнах Центрально-Східної Європи громадські організації залучають втричі більше внутрішніх та зовнішніх інвестицій у соціальну сферу, ніж державні та комунальні установи соціального спрямування; внесок неурядових організацій у ВВП країн ЄС зростає вдвічі швидше, ніж внесок легкої промисловості; 60% представників громадянського суспільства (включно із волонтерами) зайняті у наданні послуг, із них 40% зосереджені на соціальних, медичних та освітніх послугах» [50, с. 3 – 4].

Завдання та результати діяльності інститутів громадянського суспільства в розвинених демократіях визначають необхідність поліпшення умов їх розвитку в Україні. Особливо це стосується молодіжних організацій при вирішенні проблем, що сприяють соціальному формуванню та розвитку молоді. Важливість цього питання підтверджується завданнями та пріоритетами, визначеними Стратегією розвитку національної молодіжної політики на період до 2020 року та Регіональною стратегією розвитку молодіжної політики на період 2014-2020 років "Молодь - впевнений старт" Дніпропетровської області.

У 2010 році молодіжні організації становили 9,6% від загальної кількості в Україні. Ця тенденція продовжується. Обсяг фінансової підтримки організацій громадянського суспільства з державного та місцевих бюджетів України становить близько 8% (наприклад, у Чехії - 39%, в Угорщині - 27%, у Польщі - 24%) [50, с. 10]. Наближення умов для розвитку інститутів громадянського суспільства в Україні до розвинених демократій є перспективним напрямом досліджень у сфері державного управління. Одним із аспектів такого дослідження є вивчення можливостей збільшення участі

громадських організацій у вирішенні проблем молодіжного середовища та підвищення ефективності державної молодіжної політики в Україні.

Проблема налагодження відносин між державою та громадянами набуває все більшого значення у розвитку сучасної держави. У зв'язку з цим особливу увагу слід приділити державній гарантії правових, організаційних, фінансових умов функціонування організацій громадянського суспільства, яка спрямовує спільними зусиллями органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства на вирішення важливих питань, зокрема молоді.

Серед дослідників, які розглядали питання становлення та розвитку молодіжного руху в Україні, включаючи питання їх взаємодії з органами державної влади, та органами місцевого самоврядування В. Кулик, В. Барабаш, Т. Голобуцька, О. Голобуцький, В. Якушик В. Головенько, О. Корнієвський, та інші. Роботи цих авторів найчастіше використовуються при вивченні етапів розвитку молодіжного руху в Україні, класифікації молодіжних громадських організацій. Є. І. Бородин - один із найвідоміших вітчизняних дослідників сучасної державної молодіжної політики в Україні. Автор ґрунтовно обговорює проблематику молодіжних громадських організацій як суб'єкта державної молодіжної політики, формування норм законодавства про неповнолітні, що регулюють їх діяльність, розвиток форм державної підтримки молодіжних громадських організацій.

В останні роки зростає науковий інтерес до проблеми молодіжних громадських організацій та їх потенціалу для розвитку державотворчих процесів. Дослідження в цій галузі з вимірювання проблем теорії державного управління проводили М. Канавець, К. Плоський, О. Кулініч. Водночас необхідність пошуку нових знань для визначення можливих шляхів підвищення ефективності національної молодіжної політики, заснованої на використанні потенціалу молодіжних організацій, визначає важливість дослідження. Цей напрямок досліджень є особливо важливим у контексті поглиблення демократизації державного управління, посилення ролі інститутів

громадянського суспільства у прийнятті важливих управлінських рішень на регіональному та місцевому рівнях.

Метою дослідження є обґрунтування підходів до удосконалення засобів підтримки молодіжних громадських організацій у вимірі розвитку державної молодіжної політики на регіональному рівні.

Для досягнення цієї мети визначено наступні основні цілі дослідження:

- узагальнити теоретичні положення наукових досліджень щодо місця та ролі молодіжних громадських організацій у державній молодіжній політиці;
- проаналізувати європейський досвід участі молодіжних громадських організацій у реалізації державної молодіжної політики та представити можливості її застосування в Україні;
- вивчити правову базу для участі молодіжних громадських організацій у національній молодіжній політиці в Україні;
- розкрити форми державної підтримки молодіжних громадських організацій в Україні;
- визначити досвід участі молодіжних громадських організацій у реалізації державної молодіжної політики у Дніпропетровській області та обґрунтувати пропозиції щодо вдосконалення ресурсів для їх підтримки як пріоритет цієї політики та невід'ємну частину забезпечення розвитку регіону.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що формуються в процесі формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні.

Предмет дослідження – удосконалення засобів підтримки молодіжних громадських організацій у вимірі розвитку державної молодіжної політики на регіональному рівні.

Методи дослідження. Для досягнення мети магістерської роботи використовувались загальнонаукові методи аналізу та синтезу, аналогії та порівняння та спеціальні методи дослідження: метод системного аналізу, аналіз змісту. Використовуючи аналітичні та синтетичні методи, вони узагальнили теоретичні підходи до питання місця та ролі молодіжних громадських організацій у державній молодіжній політиці. Метод аналізу, аналогії та порівняння дав змогу

вивчити європейський досвід участі молодіжних громадських організацій у реалізації державної молодіжної політики та визначити можливості її застосування в Україні. За допомогою систематичного аналізу вдалося досягти всіх цілей дослідження: визначити теоретичні теми молодіжних громадських організацій з точки зору проблем державного управління, сучасних державотворчих процесів; розкрити принципи, настанови, зміст державної молодіжної політики; розкрити форми державної підтримки цих організацій в Україні; визначити досвід Дніпропетровської області щодо участі молодіжних громадських організацій у реалізації національної молодіжної політики та обґрунтувати пропозиції щодо вдосконалення засобів їх підтримки як важливої складової підвищення ефективності та результативності цієї політики на регіональному рівні. Суттєвий аналіз нормативних актів дозволив дослідити зміст нормативно-правових актів молодіжного законодавства у напрямку підтримки діяльності молодіжних неурядових організацій.

Теоретичну та нормативну основу дослідження складають наукові досягнення з проблем державного управління, питань розробки та реалізації державної молодіжної політики, нормативно-правових актів, аналітичних звітів та статистичних матеріалів.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання пропозицій щодо вдосконалення фондів державної підтримки молодіжних громадських організацій та активізації їхньої діяльності у реалізації державної молодіжної політики на регіональному рівні.

Структура магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел, додатків. Список використаних джерел включає 63 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗГЛЯДУ МОЛОДІЖНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК СУБ'ЄКТУ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

1.1. Молодіжні громадські організації в державній молодіжній політиці: проблематика наукових досліджень

Державна політика у сфері створення установ та організацій громадянського суспільства передбачає посилення їх взаємодії з органами державної влади, запровадження громадського контролю за діяльністю уряду та регулярні консультації з громадськістю. У розвинених демократіях громадянське суспільство є рівноправним партнером держави у вирішенні соціально-економічних, гуманітарних та політичних проблем.

Організації громадянського суспільства забезпечують:

- надання якісних та економічно ефективних соціальних послуг, включаючи такі послуги, зокрема шляхом розробки інноваційних підходів до надання таких послуг;
- організація громадян для самостійного задоволення своїх інтересів без додаткових фінансових або адміністративних витрат з боку держави;
- розповсюдження благодійності та надання цільової та оперативної благодійної допомоги;
- неополітичні, тобто без наміру здобути політичну владу, представляючи та просуваючи інтереси різних груп населення, як серед самих громадян, так і у спілкуванні з політичними суб'єктами;
- участь у прийнятті рішень і тим самим забезпечення більшої ефективності рішень з урахуванням інтересів різних соціальних груп;
- здійснення громадського контролю над владою та боротьба з корупцією [50, с. 3]. Ці питання можна розглядати як основні можливості та функціональну спроможність молодіжних організацій брати участь у формуванні та реалізації державної молодіжної політики на сучасному етапі

державного процесу. Така діяльність сприяє формуванню спільної відповідальності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства, а також реалізації національної молодіжної політики на основі соціального партнерства. Це наголошує на необхідності вивчення питання державної підтримки розвитку молодіжних організацій як предмета цієї політики.

Проблеми молодіжного руху викликають великий інтерес у дослідників. Значна частина наукових робіт стосується цього руху з точки зору політології та соціології. Питання становлення та розвитку молодіжного руху в Україні, включаючи їх відносини з державою, досліджували такі дослідники, як О. Голобуцький, Т. Голобуцька, В. Кулик, В. Барабаш, В. Якушик В. Головенко, О. Корнієвський, та інші [23; 1 - 2; 5 - 7; 19]. Предметом наукової розробки Є. І. Бородіна є цілий комплекс проблем, пов'язаних зі специфікою процесу розробки молодіжного законодавства незалежної України, державних молодіжних програм, проектування та реформування системи органів управління та мережі молодіжних структур, форм та методів державної підтримки молоді та молодіжних організацій. посилання [3]. Автор робить висновок, що пошук форм підтримки молодіжного руху в Україні характеризується спрямованістю виконавчої та законодавчої гілок влади на підтримку окремих молодіжних об'єднань, які надають певні можливості у реалізації власних проектів. Пізніше акцент було перенесено на створення єдиної процедури для всіх молодіжних організацій організації конкурсу програм як основної форми фінансової підтримки молодіжного руху [3, 303]. Отже, дослідження дозволяє визначити походження та особливості молодіжного руху як предмета та предмета державної молодіжної політики сучасної України.

В останні роки молодіжні громадські організації все частіше працюють над проблемами теорії державного управління. Сьогодні активно здійснюється пошук нових знань при вивченні потенціалу цих організацій у розвитку

державотворчих процесів О. В. Кулініч, М. В. Канавець, К. В. Плоський [12; 32; 25].

Питання дослідження можливості впливу молодіжного руху на ефективне формування та реалізацію державної політики України розглядається в дисертаційному дослідженні М. В. Канавець. Автор зосереджує увагу на систематизації та узагальненні тенденцій, інноваційних можливостях формування молодіжного ресурсу України в контексті розробки та реалізації державної політики, розвитку місцевого самоврядування. У творі молодіжний рух визначається у формі організованої форми - це молодіжні неурядові організації, профспілки тощо. І неформальна молодіжна ініціатива, а також наявність вузькопрофільних рухів, які доповнюють один одного. Такий підхід дозволяє більш комплексно розглянути залучення активної молоді до процесу вирішення молодіжних проблем, тобто враховуючи всі її форми та можливості впливу з метою підвищення ефективності державної молодіжної політики в Україні. Таким чином, подальше вдосконалення форм та засобів державної підтримки молодіжної діяльності має бути спрямоване не лише на молодіжні неурядові організації, а й на підтримку неформальних молодіжних ініціатив.

Цікавими є висновки автора щодо дослідження періодизації молодіжного руху. Таким чином, акцент робиться на новому періоді його розвитку, пов'язаному з появою "молодіжної мережевої спільноти", завдяки розвитку та використанню інформаційних технологій в організації молодіжного руху. Дослідження виявляє, що поява таких форм самоорганізації та активності в молодіжному русі, як мережеві молодіжні спільноти, створює конкуренцію для традиційних молодіжних громадських організацій. Молодіжні інтернет-спільноти не мають внутрішньої бюрократії, ієрархії, рішення приймаються консенсусом, не вимагають державної реєстрації, оскільки молодіжні інтернет-спільноти зазвичай ставлять завдання найближчим часом і вирішують їх якомога швидше та ефективніше [12, с. 7].

М. В. Канавець вважає, що для інноваційних форм взаємодії державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері молодіжної роботи є такі:

- розвиток відносин з молодіжними громадськими організаціями та об'єднаннями, які досить активно беруть участь у розробці програм з державними органами та місцевими адміністраціями у сфері молодіжної політики;

- сприяння інноваціям серед дослідників молодіжних проблем, що включає огляд підготовки фахівців у навчальних закладах у галузі досліджень на основі магістратури, аспірантури та докторантури, дозволить розробити науковий підхід до інноваційного потенціалу країни в цілому [12, с. 8 - 9].

Щодо налагодження відносин між державою та молодіжними громадськими організаціями, реалізації та задоволення потреб та інтересів молоді, М. В. Канавець визначає три основні державні підходи: патерналістський, підхід ключової участі молоді та спільне управління. Щодо характеру впливу молодіжного руху на формулювання та реалізацію державної політики України, то виділено такі можливі варіанти: конструктивний, деструктивний чи споглядальний. «Конструктивний характер полягає в активній участі структур молодіжного руху в процесі державотворення; деструктивний характер визначається асоціальною діяльністю молодіжних громадських організацій та неформальних молодіжних об'єднань; споглядальний характер визначається тим, що складові молодіжного руху не беруть участі в житті держави та громади, а молодіжні громадські організації є повністю формальними» [12, с. 10].

Настанови щодо вдосконалення взаємодії органів державної влади та місцевої влади з молодіжним рухом імені М. В. Канавця включають:

- механізм особистих контактів (зустрічі представників політичної еліти, державних органів та місцевого самоврядування з членами молодіжних організацій), кампанії прямих дій (реагування молодіжних позапартійних організацій на діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування);

- механізм легітимності (інформаційне забезпечення, методичне та організаційне навчання лідерів, активістів молодіжних та дитячих організацій;

надання податкових та інших пільг молодіжним громадським організаціям, їх участь у виконанні контрактів на державні та місцеві потреби, заохочення створення компаній, установ та організацій, що надають послуги молоді, допомога молодіжним організаціям у міжнародному співробітництві);

- функціонування молодіжних консультативно-дорадчих структур (виконує функцію представництва прав та законних інтересів молоді в державних органах та місцевих адміністраціях);

- соціальні ініціативи молоді (форма добровільних дій молоді та молодіжних громадських організацій в інтересах та на користь особистості, суспільства та держави);

- програмно-проектна діяльність молодіжних організацій (підготовка організованих молодіжних проектів та програм, спрямованих на створення умов для самоорганізації молоді, розвиток ініціатив, перетворення молоді на активного суб'єкта розвитку та реалізації держави

Питання про роль молодіжного руху у державотворенні та молодіжній політиці як лідерській діяльності вивчав К. В. Плоський. Зокрема, автор визначає такі основні функції молодіжних об'єднань: гуманітарну; освітній; комунікативна; ціннісно орієнтовані; інтеграція; хвороба; суспільне виробництво; соціально-відтворювальна [32, с. 7]. Поглиблення знань про спектр функцій молодіжних асоціацій дозволяє більш ґрунтовно підходити до визначення підходів у державному управлінні для підтримки молодіжних організацій в Україні.

Досягнення цього дослідження включають поглиблення знань про суть управлінської діяльності із залучення молоді до державотворення на місцевому рівні, визначення основних напрямків її вдосконалення (запровадження нової парадигми лідерства у молодіжній політиці; незалежний моніторинг та оцінка залучення молоді до державотворення). Таким чином, автор обґрунтовує необхідність змінити парадигму «тиску» на парадигму «вкладу» молодіжного руху у формування держави [32, с. 9], залучення організацій молодіжного руху до процесу формування та реалізації національної молодіжної політики.

К. В. Плоський стверджує, що ефективність молодіжного руху при реалізації молодіжної політики може бути суттєво підвищена шляхом створення комунікаційної сфери, яка забезпечує механізми довгострокової всебічної підтримки молодіжних організацій державними установами щодо певних соціальних пріоритетів. Підкреслюється, що "кількісну", "масову" парадигму визначення результативності та ефективності молоді потрібно змінювати політику та запровадження системи „оцінки якості”, „індивідуальної” оцінки, в якій молоді люди можуть відігравати важливу роль [32, с. 9 - 10].

Щодо використання досвіду постсоціалістичного простору у реалізації державної молодіжної політики, К. В. Плоський звертає увагу на такі питання:

- створення баз для розвитку молодіжної роботи, створення освіти щодо громадянства та участі молоді, розробка інформаційної політики у молодіжному секторі;

- запровадження принципу субсидіарності як основи співпраці молодіжних організацій та держави;

- застосування проектного підходу в програмуванні молодіжної політики [32, с. 10].

До основних проблем у галузі залучення молоді до державотворення на місцевому рівні К. В. Плоський належать такі: одностороннє сприйняття сутності участі молоді у державотворенні, яке переважно визначається як участь у політичних процесах; переважання форм і методів командно-адміністративного, директивного управління в галузі молодіжної політики на місцевому рівні, пасивний характер системи соціального управління; слабкість місцевих структур громадянського суспільства [32, с. 12].

Для підвищення ефективності управління автор К. В. Плоський пропонує визначити чотири напрямки тематичної галузі молодіжної політики для залучення молоді до формування країн на місцевому рівні:

- відтворення цінностей (вартісна складова);

- налагодження діалогу з молоддю (комунікативний компонент);

- забезпечення молоді знаннями, вміннями та навичками для участі у громадському житті, державному управлінні (освітній компонент);

- забезпечити молодь ресурсами (структурна складова) [32, с. 12].

Результати цього дослідження, таким чином, дозволяють розширити знання про можливості вдосконалення форм та засобів державної підтримки молодіжних неурядових організацій у процесі розробки та реалізації державної молодіжної політики на місцях.

Одним з найважливіших у вивченні молодіжних організацій є питання про їх класифікацію як теоретичної основи для отримання знань про повний перелік сфер та аспектів їх діяльності та особливостей молодіжного руху загалом. Беручи до уваги результати наукових досліджень у цій галузі, можна виділити такі групи громадських молодіжних організацій: студентські громадські організації, громадські молодіжні організації політичної спрямованості (соціально-політичні, позапартійні), національні молодіжні організації (об'єднання, утворені національними меншинами), громадських молодіжних організацій за інтересами (науково-професійні, літературно-мистецькі та культурні, релігійні, екологічні, туристичні, спортивні, військово-патріотичні та соціальні орієнтації) [15, с. 153 - 154].

Однією з найбільш ґрунтовних робіт сучасного періоду щодо реалізації державної молодіжної політики, в якій велика увага приділяється молодіжним громадським організаціям, є монографія Г. В. Ковалю «Розробка державної молодіжної політики: теорія, методологія, механізми реалізації».

У ньому автор обговорює принципи функціонування, основні функції молодіжних організацій у процесі соціального становлення та розвитку молоді, форми співпраці у реалізації державної молодіжної політики в Україні, а також зарубіжний досвід у цій галузі. Таким чином, аналізуючи молодіжну політику, Г. В. Коваль виявляє, що ця політика є складною, багатогранною системою відносин, в якій ми можемо виділити відносно самостійні структурні елементи: сукупність ідей, концепцій, принципів, функцій, пріоритетів, основних напрямків, стратегій та тактики соціального розвитку молоді; відносини між

молоддю та іншими суб'єктами суспільно-політичного процесу, що відбувається при формуванні та реалізації молодіжної політики; політичні та управлінські рішення, що приймаються компетентними органами в контексті молодіжної політики. Отже, загалом молодіжна політика загалом - це участь молоді у державотворчих процесах [15, с. 142 - 143]. Дослідник посилається на основні принципи діяльності молодіжних громадських організацій: принцип добровільного вступу, молодіжної ініціативи, виборів, законності, прозорості прийняття рішень, сприяння розвитку та реалізації потенційних можливостей для молоді [15, с. 151].

Участь молодіжних громадських організацій у розробці та реалізації молодіжної політики розглядається в науковій роботі з метою сприяння їх залученню до державного будівництва з використанням потенціалу в інтересах суспільства, регіону та окремої молоді та як додаткове джерело організаційних, людських ресурсів, адвокаційних, фінансових та інших можливостей. ефективність державної молодіжної політики. Аналіз наукової літератури дозволяє поділити три основні компоненти в діяльності молодіжних громадських організацій: захист прав та інтересів молоді, підтримка молодіжних ініціатив, формування та реалізація лідерського та творчого потенціалу.

Залежно від змісту державної молодіжної політики дослідники визначають такі основні цілі функціонування молодіжних громадських організацій: збільшення кількості організацій шляхом залучення перспективних молодих людей до членства; розробка молодіжних програм та проектів на конкурсній основі; взаємодія з іншими організаціями (національними та міжнародними) у вирішенні актуальних освітніх, соціально-економічних та соціально-політичних проблем; забезпечення зв'язків з громадськістю через засоби масової інформації для підтримки молодіжних ініціатив; вплив на формування загальнолюдських цінностей та здорового способу життя серед молоді; забезпечення правового захисту молоді тощо. [15, с. 146 - 147]. Підкреслюється, що за підтримки держави молодіжні громадські організації

здатні надавати допомогу вразливим групам, запобігати негативним явищам у суспільстві, підвищувати кваліфікацію молодих спеціалістів, надавати фінансову підтримку тим, хто цього потребує, формувати світогляд дітей та молоді та організовувати їх дозвілля, духовний та моральний розвиток. характеристики та патріотизм молоді, взаємодопомога громадян у вирішенні важливих проблем їхнього життя [15, с. 148].

Основними механізмами та інструментами впливу молодіжних громадських організацій на владу є: створення молодіжних дорадчих органів у виконавчій владі та органах місцевого самоврядування; особисті позитивні контакти з представниками органів виконавчої влади та місцевого самоврядування; створення позитивного іміджу організації в органах влади; співпраця з виконавчою, представницькою та судовою гілками влади; офіційні листи громадських організацій до влади; знання закону та вимог щодо його дотримання; формування впливових коаліцій молодіжних та дитячих громадських організацій; робота зі ЗМІ [15, с. 148]. При цьому необхідно враховувати той факт, що в сучасному молодіжному русі беруть участь не тільки молодіжні громадські організації, тобто організовані форми, а й різні напрями, течії, прояви неформальних об'єднань «молодіжної культури». Їх роль та місце у вирішенні проблем молодіжного середовища вимагає ретельного вивчення.

Вивчаючи взаємодію урядових та молодіжних громадських організацій, О. В. Кулініч виділяє дві основні форми механізмів між галузевими взаємодіями: економічний (де ресурси або взаємодія використовуються для використання інших ресурсів) та неекономічний (не призначений для розвитку ресурсів у процесі взаємодії та використання власності, якщо , діє як побічний ефект відповідно до цілей взаємодії). Серед економічних механізмів взаємодії влади та молодіжних громадських організацій конкурентні механізми взаємодії, на думку О. В. Кулінича, можуть бути важливим фактором підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів. Вони дають змогу більш точно і своєчасно встановлювати та вирішувати найактуальніші проблеми

молодіжної політики як з точки зору влади, так і з точки зору молоді, що, безсумнівно, приносить конкретні соціально-політичні результати [26, с. 79]. Суть механізмів конкуренції під час галузевої співпраці полягає в тому, що громадська організація отримує бюджетні кошти після перемоги в конкурсі, що відбувається за спеціальною, заздалегідь розробленою схемою. Конкуренція - це два основні принципово різні механізми: соціальні закупівлі та соціальні пропозиції (державні чи муніципальні гранти).

Механізм соціального замовлення передбачає створення та укладання контрактів на послуги (види діяльності), перелік, зміст та обсяг яких можуть бути чітко визначені стосовно цілей програми. Влада формулює завдання у формі замовлення (тендера) і розміщує його на конкурсній основі. Такий механізм є найбільш придатним для вирішення завдань надання соціальних послуг, де завдання молодіжної політики можуть бути сформульовані у вигляді однозначних вимог до шляхів їх вирішення.

У випадку соціальної пропозиції повинен бути організований конкурсний відбір проектів та програм, що відповідають пріоритетам національної молодіжної політики та пропонують конкретні шляхи вирішення місцевих проблем. Вибрані проекти включаються як компоненти до відповідної національної (регіональної, місцевої) програми та отримують необхідну фінансову підтримку. Лише після цього виникають відносини "порядку", коли угоди про їх реалізацію укладаються з організаціями - авторами обраних проектів. На відміну від першого механізму, предметом договору є соціальні пропозиції громадських організацій, відібрані за результатами конкурсу [26, с. 80]. На думку О. В. Кулиніча, на практиці соціальний порядок часто помилково називають соціальною допомогою. Різниця між цими формами полягає в тому, що громадський порядок характеризується більш високим рівнем деталізації органів державної влади щодо переліку, змісту, обсягу соціальних послуг, вони оформляють його у формі договору (тендера) та розміщують на конкурентній основі. Беручи до уваги результати досліджень О. В. Кулініча, можна зробити висновок, що українська практика залучення

молодіжних громадських організацій до реалізації державної молодіжної політики більш характеризується використанням механізму соціальних пропозицій громадських організацій, обраних у конкурсі.

Аналіз наукового розвитку дозволяє зробити висновок, що, незважаючи на зростаючу роль молодіжних громадських організацій у реалізації державної молодіжної політики, проблема співпраці цих структур у створенні умов для соціального становлення та розвитку молоді в Україні залишається однією з найважливіших у сфері молоді. Зрештою, механізм формування та реалізації державної молодіжної політики залишається досить закритим, зосереджуючись головним чином на процесі реалізації цієї політики, що негативно впливає на її ефективність у покращенні становища молоді.

Узагальнення висновків наукових досліджень з вибору проблем законодавчого вдосконалення діяльності молодіжних громадських організацій дозволяє спостерігати наступне. Основними питаннями, які стосуються опитування, є: перегляд податкового законодавства для сприяння благодійній діяльності шляхом створення податкових стимулів для фізичних та юридичних осіб, які надають підтримку організаціям, а також звільнення від оподаткування коштів, отриманих організаціями для здійснення своєї основної діяльності, культурно-мистецькі заходи, реабілітація дітей та молоді, участь у семінарах чи конференціях); скорочення тривалості та спрощення процедури реєстрації та перереєстрації громадських організацій; запровадження прозорої системи державної фінансової та матеріально-технічної підтримки молодіжних громадських організацій, насамперед шляхом об'єктивного конкурсного відбору тих організацій, які отримуватимуть державну підтримку; законодавче закріплення соціального регулювання, яке дозволило б молодіжним громадським організаціям надавати соціальні послуги молоді на прохання органів державної влади та за їх фінансової підтримки.

1.2. Європейський досвід участі молодіжних громадських організацій у здійсненні державної молодіжної політики: перспективи застосування в Україні

Український курс на європейську інтеграцію дає змогу ретельно вивчити та врахувати досвід європейських країн у регулюванні відносин у всіх сферах сучасного суспільства, особливо у сфері підтримки молоді. Ключовим моментом вирішення цього питання є визначення ролі, місця та завдань держави у забезпеченні умов для соціального становлення та розвитку молоді. Європа накопичила багатий досвід у формуванні та реалізації національної молодіжної політики, який слід вивчати та враховувати в українській практиці. Характеристика цієї політики полягає в тому, що вона призначена для вирішення нагальних проблем молоді у соціально-економічній, культурній та освітній сферах та для підтримки молодіжного руху. Ця політика реалізується державою та її органами та інститутами громадянського суспільства.

В ЄС молодіжна політика розробляється та реалізується на основі того, що молоді люди є цінним ресурсом не лише для сьогодення, але й для майбутнього. Потенціал у творчості, інноваціях, підприємництві є засобом досягнення цілей економічного зростання та зайнятості. Ця політика базується на інтегрованому, міжвідомчому та інтегрованому підході. У демократичних країнах молодіжна політика має переважно трирівневу структуру, що реалізується на національному, регіональному та місцевому рівнях. Крім того, у країнах ЄС встановлено транснаціональний рівень формування та реалізації політики. Відповідно до методів координації молодіжної політики та законодавства про відходи у сфері молоді обстежені країни класифікують розвинені європейські країни на такі групи:

- з розвинутим молодіжним сектором (молодіжна політика безпосередньо зосереджена в певному молодіжному секторі, який переважає. Прикладами є: Австрія, Люксембург, Ліхтенштейн, Іспанія, Греція, Португалія;

- з обмеженим молодіжним сектором (молодіжна політика частково передається спеціалізованому сектору, а частково розподіляється між традиційними секторами, а саме: освіта, зайнятість, охорона здоров'я тощо. Це спостерігається в Нідерландах, Франції, Бельгії, Ірландії, Фінляндії, Швеції, Норвегії) ;

- без конкретного молодіжного сектору (молодіжна політика поділяється на традиційні сектори без чіткого центру. Прикладами є: Великобританія, Ісландія, Італія, Данія) [13, с. 31].

Відповідно до класифікації Д. Галлі та С. Паугамі, можна визначити моделі молодіжної політики, а саме: універсалістську модель скандинавських країн; модель спільноти Великобританії; модель захисту країн Центральної Європи; централізована модель середземноморських країн [13, с. 31]. Кожна з обраних моделей державної молодіжної політики формує власний підхід до поводження з молодіжними громадськими організаціями та форм їх залучення до реалізації цієї політики.

Універсальна модель молодіжної політики є результатом переорієнтації молодіжної політики в останні 10-15 років. Молодіжна політика в Скандинавії склалася між різними секторами і координується відповідним міністерством, відповідальним за державну молодіжну політику. Однак ця модель не має Міністерства у справах молоді. У цій моделі громадянське суспільство відіграє важливу роль у формуванні та реалізації молодіжної політики, а держава та державні установи разом із громадянським суспільством розробляють та реалізують молодіжну політику. Суть скандинавської моделі полягає в тому, що її цільовою групою є вся молодь, включаючи хлопців та дівчат до 25 років. Позначаючи цю модель, слід також зазначити, що якщо безробіття серед молоді було основною проблемою молодіжної політики дев'яностих років тому, сьогодні головним питанням є участь молоді в цивільному житті.

Відповідно до універсалістської моделі, молодь розглядається як соціальний ресурс. Окрім соціально-психологічного розвитку, головними цілями молодіжної політики є самостійність та незалежність. Ця політика

забезпечує раннє досягнення статусу дорослого та ранню незалежність від впливу батьків серед скандинавської молоді.

Модель британської молодіжної політики заснована на громаді, тобто, робота з молоддю зосереджена на громадській роботі. Вплив держави на роботу з молоддю обмежений. Переважаючий образ молоді - це молодість як проблема. Найважливішими проблемами є проблема продовження періоду молодості та участі молоді у суспільному житті. Цільовими групами державної молодіжної політики є переважно спеціальні групи молоді з особливими потребами, а основною метою є запобігання соціальним проблемам. Тому ця модель молодіжної політики характеризується мінімальним впливом держави на соціальне забезпечення.

Основні принципи та ідеї захисної моделі державної молодіжної політики країн Центральної Європи базуються на ставленні до молоді як до вразливої категорії та соціальної групи, яка потребує захисту, підтримки та заохочення. Основний акцент у захисній моделі державної молодіжної політики робиться на професійній роботі з молоддю, залученні великої кількості волонтерів. Цю роботу здійснюють міністерства у справах молоді, делеговані відомства та відповідні молодіжні сектори. Як і в універсалістській моделі, молодіжна політика формується і реалізується державними інституціями та громадянським суспільством. Крім того, модель молодіжної політики в Центральній Європі є ширшою: цільовими групами є спеціальні групи молоді з особливими потребами та загальна молодь. Найважливішими проблемами молоді є включення молоді у суспільне життя та її соціальне визначення. Ця модель молодіжної політики є високо інституціоналізованою та має відповідну правову систему.

Модель молодіжної політики в Середземномор'ї характеризується тим, що сім'я та церква традиційно відповідають за роботу з молоддю та підтримку, а в країні за останні двадцять років створено власні установи для вирішення питань молоді. Вік молоді - від 15 до 25-30 років. Характерним для країн Середземномор'я є те, що залучення третього сектору та органів місцевого

самоврядування до державної молодіжної політики є дещо слабким, тому молодіжна політика централізована і орієнтована переважно на державний рівень. Рівень участі молоді у громадських організаціях низький. Однак вона зростає в останні роки, і головною метою молодіжної політики є збільшення участі молоді у громадському житті. Основними цілями національної молодіжної політики середземноморської моделі є спеціальні групи молоді [13, с. 31 - 32].

Таким чином, аналіз основних моделей реалізації державної молодіжної політики в Європі дозволяє простежити як їх спільну рису, так і спрямованість цієї політики на забезпечення участі у суспільному житті. На сучасному етапі державотворчих процесів та соціального розвитку країн з розвиненою демократією та цінностями громадянського суспільства ця місія визнана пріоритетом держави в цій галузі. Основна роль у забезпеченні соціальної активності молоді відводиться молодіжним організаціям. У той же час найбільший розвиток молодіжних організацій більш характерний для протекціоністської моделі Центральної Європи, дещо менше для універсалістської моделі Скандинавії та соціальної моделі Великобританії, а найменше централізованої моделі Середземномор'я.

Важливим аспектом вивчення європейського досвіду є те, що дослідники виявляють, що в більшості європейських країн існує трирівнева структура національної молодіжної політики. Третій рівень цієї політики - це молодіжні організації. Перший - нормативно-правова база та загальні настанови щодо її реалізації розробляються на рівні центрального уряду, а другий - регіональних та муніципальних адміністрацій. Таким чином, підкреслюється, що основою участі молоді у державній молодіжній політиці є молодіжні організації. Наприклад, у Німеччині існує близько 90 міжрегіональних молодіжних організацій та профспілок, в яких бере участь близько 25% молодого населення країни. Що стосується соціальної роботи з молоддю, то держава відмовляється від молодіжних спілок, профспілок, релігійних об'єднань, фондів та інших незалежних організацій та створює широкий спектр соціальних послуг. У

Фінляндії державна фінансова підтримка надається 75 національним організаціям. На місцевому рівні молодіжні асоціації отримують фінансову та іншу підтримку (навчання, приміщення, обладнання) від місцевих органів влади. Крім того, слід зазначити, що в останні десятиліття спостерігається тенденція, коли молодь віддає перевагу використанню нових форм участі у суспільному житті (неформальні асоціації, молодіжні групи, що реалізують окремі проекти та програми), а не участь у традиційних молодіжних організаціях [58, с. 166]. Ця думка підтверджується в публікаціях інших дослідників, зокрема у Ю. М. Шевцова, згадується, що в ЄС молодь розглядається не як проблема, а перш за все як людський капітал, який потрібно інвестувати через різні інститути та проекти суспільства. Тому в 1990-х - на початку 2000-х років державна політика щодо молоді в Європі почала переходити до бажань та пріоритетів особистості, що знайшло відображення у тенденціях молодіжної роботи. Наголос на важливості молодіжних об'єднань та організацій втратив своє значення. Натомість були розроблені програми та проекти, спрямовані не на роботу з групами, а з конкретними молодими людьми. По-перше, йдеться про створення сприятливих умов для розвитку прагнення молодих людей до праці та активної участі у житті громади [62].

На думку дослідників, переосмислення концепції участі молоді супроводжується зростаючим визнанням важливості неформальної діяльності молоді разом із членством у офіційних структурах. Обґрунтованість провідної ролі дорослих у молодіжних організаціях та асоціаціях та доцільність збереження елементів патерналізму в молодіжній політиці все частіше ставляться під сумнів [59, с. 7]. На розвиток молодіжного руху в ЄС дедалі більше впливає посилення неформальної діяльності молоді. Прикладом залучення молодіжних структур до вирішення молодіжних проблем є скандинавські країни, де більшість молодіжних ініціатив фінансуються за рахунок грантів, що присуджуються «парасольковим» молодіжним асоціаціям, що забезпечують подальший розподіл коштів між певними організаціями [59, с. 9].

Водночас сучасні наукові дослідження підкреслюють, що однією з головних тенденцій у галузі національної молодіжної політики ЄС є участь урядових та неурядових організацій на національному, регіональному та місцевому рівнях молодіжної політики. У Німеччині молодіжні організації, можуть отримати статус "виконавця", якщо їх робота відповідає цілям молодіжної політики та бере участь у здійсненні певних заходів. Організації, що беруть участь у реалізації молодіжної політики, лобіюють інтереси своїх членів (особливо - представників молодіжних груп) на всіх рівнях управління, тобто. Представництво інтересів відбувається "знизу". У Франції організації які добровільно реєструються в Міністерстві молоді та спорту, вважаються потенційними партнерами і мають право подати заявку на фінансову допомогу для реалізації конкретних проектів [58, с. 167].

Програма ЄС "Еразмус +" з питань освіти, навчання, молоді та спорту на 2014-2020 роки є основним програмним документом ЄС. У цьому документі питання молоді розглядаються разом із питаннями освіти, навчання та спорту. Програма передбачає діяльність за трьома основними групами питань: мобільність особистості в процесі навчання та навчання; співпраця в галузі інновацій та обмін передовим досвідом; підтримка політичних реформ. Що стосується молоді, то цими трьома основними стратегічними напрямками діяльності є проекти на тему: мобільність молоді та працівників, що працюють з молоддю; розбудова потенціалу у молодіжній галузі; структурований діалог між молоддю та органами, що приймають рішення з питань молоді [11].

З точки зору молодіжних організацій, особливо цікавим є напрямок діяльності щодо забезпечення діалогу між молоддю та управлінськими структурами, що реалізують молодіжну політику. Цей аспект призначений сприяти активній участі молодих людей у демократичному житті та зміцненню їх спроможності обговорювати актуальні теми, теми та пріоритети шляхом структурованого діалогу та в контексті реформування молодіжної політики. Термін "структурований діалог" використовується для визначення дискусій між молоддю та молодими політиками з метою досягнення корисних результатів у

процесі прийняття рішень. Основними формами діалогу є зустрічі, конференції, консультації чи демонстрації, що має призвести до можливості для молоді почути (висловити свою думку, пропозиції та рекомендації) щодо того, як молодіжна політика повинна розроблятися та реалізовуватися в Європі.

Програма надає можливість бажаючим взяти участь у забезпеченні структурованого діалогу, заснованого на реалізації власних проектів, який повинен бути підготовлений з урахуванням певних формальних критеріїв. Отже, якщо проект відповідає вимогам, на його реалізацію буде призначено грант. До суб'єктів, яким надається можливість брати участь у реалізації таких проектів, належать: окрема організація, неурядова організація чи некомерційне об'єднання; Європейська молодіжна громадська організація; органи державного управління на місцевому рівні. Таким чином, ми можемо бачити, що одним із векторів розвитку національної молодіжної політики в ЄС найближчим часом (до 2020 року) є орієнтація на забезпечення структурованого діалогу між молоддю та владою. Основним засобом забезпечення цього є використання максимально ресурсів молодіжних організацій для забезпечення оновлення молодіжної політики шляхом активної участі молоді у розробці та реалізації рішень з питань молоді. Питання структурованого діалогу розглядається крізь призму участі молоді у демократичному житті Європи, що визнано стратегічним завданням на сучасному етапі соціального розвитку.

Одним з найбільших проектів, що забезпечує співпрацю між Україною та ЄС, є "Програма підтримки молодіжної політики Східного партнерства". Ця програма фінансується Європейською Комісією та реалізується у шести країнах регіону Східного партнерства ЄС: Азербайджанській Республіці, Республіці Вірменія, Республіці Білорусь, Грузії, Республіці Молдова та Україні. Діяльність проекту є допоміжною з існуючими програмами ЄС, зокрема: Молодь в дії та Програми молодіжного вікна Східного партнерства, Програма молодіжного партнерства Європейського Союзу та Ради Європи, програми, що фінансуються Радою Європи, агенції ООН тощо).

Проект спрямований на розробку та реалізацію молодіжної політики на основі достовірних даних, розвиток міжгалузевого співробітництва між різними органами виконавчої влади у сфері молоді, посилення участі молоді у розробці та реалізації національної молодіжної політики та просування інформації про молодь серед країн регіону. Східне партнерство. Цільовими групами проекту є сектор державних органів влади (міністерства, служби тощо), компетентні у формуванні та реалізації національної молодіжної політики, органи виконавчої влади (міністерства, служби, статистичні установи), які беруть участь у розробці та реалізації питань молоді, громадські (громадські) організації, що працюють з молоддю та для неї.

Діяльність проекту зосереджена на 4 напрямках, які визначені пріоритетними: 1) працевлаштування молоді, розвиток навичок, навчання впродовж життя; 2) соціальна інтеграція молоді, доступ до послуг та можливостей; 3) здоров'я молодих людей з точки зору зосередження уваги на найбільших проблемах, що стосуються певної вікової групи, пропаганди здорового способу життя; 4) сприяння участі молоді у демократичному житті, активній громадянській молоді [51, с. 237]. Таким чином, серед основних пріоритетів співпраці України та країн ЄС є посилення ролі молоді у участі в демократичному житті, формування в молоді активної громадянської позиції. Крім того, основними суб'єктами співпраці є громадські організації, що працюють з молоддю та для неї.

Проект передбачає навчальні заходи, які допоможуть розвинути потенціал основних суб'єктів у процесі формування та реалізації молодіжної політики та забезпечать додаткові знання та ресурси для їх ефективної реалізації в регіоні Східного партнерства. Проект передбачає, серед іншого, тренінг для тренерів щодо того, як керувати національними робочими групами в кожній з країн регіону Східного партнерства, та спеціальну навчальну програму з питань розвитку молодіжної політики; впровадження національних робочих груп та регіональних семінарів, навчальних візитів до країн ЄС, установ ЄС та Ради Європи, електронного навчання тощо.

Невід'ємною частиною проекту буде розробка веб-сайту, що містить новини, інформацію про молодіжну політику в регіоні Східного партнерства, а також відкриту віртуальну бібліотеку документації, що зробить веб-сайт проекту головним джерелом інформації для молоді в регіоні Східного партнерства. Серед основних результатів проекту, що очікуються: збільшення спроможності всіх ключових суб'єктів у сфері формування молодіжної політики; збільшення зобов'язань щодо участі молоді у розробці молодіжної політики; забезпечення впровадження здорового та міжгалузевого підходів, підвищення обізнаності щодо молодіжної політики серед населення регіону Східного партнерства тощо. [51, с. 238]. Участь України у цій програмі сприятиме збільшенню ролі молодіжних НУО як суб'єктів формування та реалізації державної молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях. Участь у таких проектах розширює можливості для обміну передовим досвідом у цій галузі та створює можливості для їх реалізації, що наближує Україну до загальних стандартів, підходу європейського простору у сфері сприяння соціальному та молодіжному розвитку.

РОЗДІЛ 2

НОРМАТИВНО-ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК НАПРЯМ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

2.1. Нормативно-правові основи участі молодіжних громадських організацій у державній молодіжній політиці в Україні: питання взаємодії з органами публічної влади

Питання нормативно-правового забезпечення процесу формування та реалізації національної молодіжної політики є однією з основних складових, що забезпечують державне управління у цій галузі. Прийняття законодавчих актів, рішень державних органів є елементом механізму формування та реалізації державної молодіжної політики. Законодавство та інші нормативно-правові документи з питань молоді визначають норми, правила регулювання суспільних відносин, в яких бере участь молодь.

На думку дослідників та експертів, українське молодіжне законодавство є однією з найбільш структурованих моделей юридичного визначення та регулювання відносин у цій сфері на пострадянському просторі та в Європі. Він представлений низкою законів, розпорядженнями Президента України, постановами, розпорядженнями Кабінету Міністрів України та іншими нормативними актами. Це законодавство базується на українській Конституції, міжнародних угодах та конвенціях, ратифікованих Україною.

Законодавчо-правовий механізм молодіжної політики включає такі складові:

- «прийняття законодавчих актів, рішень державних органів, спрямованих на формулювання та реалізацію державної молодіжної політики;
- підготовка щорічного звіту Президентові України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні, стан реалізації державної молодіжної політики;

- створення механізмів та інститутів для реалізації законів про захист прав та інтересів молоді;
- розробка та впровадження заходів щодо забезпечення реалізації прав молоді, закріплених в Конституції, законодавстві та нормативних актах України;
- розробка та законодавче затвердження національних стандартів;
- розробка механізмів імплементації міжнародного законодавства, ратифікація документів міжнародних організацій [15, с. 119].

Основними законами у цій галузі є Декларація "Про загальні принципи державної молодіжної політики в Україні" (15 грудня 1992 р. № 2859-XII), Закон України "Про сприяння соціальному формуванню та розвитку молоді в Україні" (5 лютого 1993 р.). № 2998-XII), «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (з 1 грудня 1998 р. № 281-XIV), «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» (з 21 червня 2001 р. № 2558-III). Основним програмним документом до 2015 року є Національна цільова соціальна програма "Молодь України" на період 2009 - 2015 років (з 28 січня 2009 року № 41). Крім того, розглядаючи правову базу для участі молодіжних організацій у національній молодіжній політиці, Закон України "Про громадські об'єднання" від 22 березня 2012 року вимагає 4572-VI, Закон України "Про благодійну діяльність та благодійність" (від 5 липня 2012 р. № 5073-VI) До цього слід додати велику кількість законодавчих актів про освіту, охорону здоров'я, культуру, соціальний захист, підприємництво, захист прав дітей та молоді та інші питання.

Основним законом, що регулює відносини з громадськістю щодо громадських організацій, є Закон України "Про громадські об'єднання", «який визначається як добровільне об'єднання фізичних та юридичних осіб для здійснення та захисту прав і свобод, зокрема задоволення суспільної економіки, соціальні, культурні, екологічні та інші інтереси. Залежно від організаційно-правової форми вони можуть утворюватися як громадська організація або громадське об'єднання. Громадська організація - це громадське об'єднання, засновниками та членами якого є особи. Громадська профспілка - це

громадське об'єднання, засновниками якого є приватні юридичні особи, а членами (учасниками) можуть бути юридичні особи приватного права та фізичні особи. Громадське об'єднання може здійснювати діяльність як з юридичною особою, так і без неї. Громадське об'єднання з правосуб'єктністю - це некомерційне підприємство, основною метою якого не є отримання прибутку» [37].

«Відповідно до класифікації молодіжного законодавства, нормативно-правові акти щодо молоді поділяються на три основні групи: права та гарантії для молоді та засоби сприяння соціальному формуванню та розвитку молоді в різних сферах життя; визначення структурно-функціональних засад державного управління у сфері створення умов для соціального становлення та розвитку молоді; регулювання відносин між державою, молоддю, суспільством як суб'єктами державної молодіжної політики в Україні» [53, с. 13]. «Перші дві групи, на відміну від третьої, представляють велику кількість документів. Відповідно, питання регулювання відносин між державою, молоддю та суспільством як суб'єктів державної молодіжної політики в Україні потребує поглиблення та конкретизації. Перш за все, ключовим аспектом є питання визначення шляхів взаємодії, об'єднання зусиль органів державної влади, місцевої влади та громадськості у вирішенні проблем молодіжного середовища. Подальший розвиток демократичної держави, заснованої на засадах громадянського суспільства, означає необхідність активної участі молодіжних громадських організацій у вирішенні соціальних проблем молоді. Важливо оновити підходи до забезпечення активної участі молодіжних організацій у реалізації національної молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях».

Важливим аспектом дослідження є визначення основних положень, що визначають взаємодію суб'єктів державної молодіжної політики. Таким чином, існують основні, науково обґрунтовані та законодавчо складені положення, згідно з якими система державного управління у сфері державної молодіжної політики включає принципи: сприяння молодіжній ініціативі та діяльності у

всіх сферах життя суспільства (Декларація «Про загальні принципи державної молодіжної політики в Україні»); безпосередня участь молодих людей у формуванні та реалізації політики та програм, що стосуються, зокрема, суспільства та молоді; єдність зусиль держави, усіх верств суспільства, політичних та громадських організацій, компаній, установ, організацій та громадян у сфері соціального становлення та розвитку молоді (Закон України "Про сприяння соціальному формуванню та розвитку молоді в Україні") [38; 49]. Таким чином, особливістю української моделі державної молодіжної політики є те, що принципи, за якими діє державне управління у цій сфері, є юридично виписаними. Зі списку та змісту цих основних положень можна зробити висновок, що пріоритет молодіжних ініціатив та залучення ресурсів молодіжних організацій до співпраці з органами державної влади, органами місцевого самоврядування для створення умов для соціального розвитку та розвитку молоді в Україні. Крім того, Декларація "Про загальні принципи державної молодіжної політики в Україні" включає включення матеріальних та фінансових ресурсів підприємств, установ та організацій, об'єднань громадян, зацікавлених у роботі з молоддю, до переліку складових механізму державної молодіжної політики. Таким чином, механізм реалізації державної молодіжної політики визначений законом, а принципи, що визначають функціонування державного управління в цій галузі, створюють законодавчу базу для побудови державно-публічної моделі молодіжної політики в Україні. Основні завдання цієї політики, визначені в Декларації "Про загальні принципи державної молодіжної політики в Україні", включають: створення необхідних умов для посилення правових та матеріальних гарантій прав і свобод молодих громадян, молодіжних організацій для повноцінного соціального розвитку та розвитку молоді; координація зусиль усіх організацій та соціальних установ, що працюють з молоддю. Водночас аналіз основного молодіжного законодавства показує, що в Україні питання молоді як суб'єкта правового регулювання вирішується на основі визначення зобов'язань держави, принципів, керівних принципів державної молодіжної політики. Це означає, що ключовим

моментом переважної більшості законодавчих документів є вирішення питань соціального становлення та розвитку молоді через пріоритетність та конкретну спрямованість держави - державна молодіжна політика. Це свідчить про переважання патерналістського підходу до регулювання питань молоді в Україні.

Український закон "Про сприяння соціальному формуванню та розвитку молоді в Україні" законодавчо визначає та включає поняття "молодіжна громадська організація", уточнює правовий статус та охоплює гарантії їх діяльності. «Цей закон визначає молодіжні громадські організації як об'єднання громадян у віці від 14 до 35 років, метою яких є здійснення та захист їх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших спільних інтересів» [49]. Молодіжні громадські організації - це некомерційні організації. Закон України "Про соціальну роботу з дітьми та молоддю" був визначений серед основних напрямків державної політики у сфері соціальної роботи як допомога дитячим та молодіжним організаціям, іншим об'єднанням громадян, приватним особам у реалізації власних соціально важливих ініціатив та проектів [48]. Основним аспектом визначення шляхів взаємодії держави та молоді було забезпечення молодіжних громадських організацій правом вносити пропозиції до органів виконавчої влади, місцевого самоврядування щодо соціального становлення та розвитку молоді. Основним змістом співпраці виконавчої та місцевої влади є: здійснення фінансування програм та проектів молодіжних громадських організацій цими органами влади, що сприяють соціальному формуванню та розвитку молоді та реалізації її соціально вигідних ініціатив; надання субсидій та грантів молодіжним організаціям; надавати їм безоплатне користування будинками, спорудами, землею та іншим майном, необхідним для здійснення їх законної діяльності.

Повний перелік організаційно-правових аспектів утворення та функціонування об'єднань молодих громадян, державні гарантії їх діяльності, особливості участі у підготовці та прийнятті рішень щодо дітей та молоді визначені в Законі України «Про молодіжні та дитячі громадські організації».

Цей закон розглядає молодіжні громадські організації як об'єднання громадян у віці від 14 до 35 років, які прагнуть задовольнити та захистити свої законні соціальні, економічні, творчі, духовні та інші спільні інтереси. Засновниками молодіжних та дитячих громадських організацій можуть бути громадяни України та іноземці та особи без громадянства, які легально проживають в Україні, які досягли 15-річного віку. «Засновниками профспілок молодіжних та дитячих громадських організацій є молодіжна та дитяча громадськість» [45].

Участь молодіжних громадських організацій у формуванні та реалізації державної молодіжної політики описується двома питаннями: їх залучення до виконавчої влади та місцевого самоврядування у розробці та обговоренні проектів рішень щодо державної молодіжної політики; органи державної влади та місцевого самоврядування, як ініціатори розробки національної цільової програми, публікують на своєму офіційному веб-сайті проекти концепцій національних цільових програм, що стосуються молоді, та вивчають пропозиції молодіжних організацій [45]. Крім того, форми участі молоді у реалізації національної молодіжної політики та її взаємодії з владою включають: участь у щорічних парламентських слуханнях щодо становища молоді; участь у дорадчих органах виконавчої та законодавчої гілок влади на центральному рівні та в подібних органах на місцевому рівні.

В Україні визначено три основні форми державної підтримки молодіжних громадських організацій:

- надання інформації про державну політику щодо молоді;
- надання методичної та організаційної допомоги у соціальному формуванні та розвитку молоді;
- заохочення створення компаній, установ та організацій, які надають молодіжні послуги або сприяють працевлаштуванню молоді. Держава може запропонувати підтримку в інших формах, які не суперечать українському законодавству. Крім того, молодіжні та дитячі громадські організації звільняються від сплати державної реєстрації та реєстраційного збору за свою

символіку. Ці форми державної підтримки спрямовані на підтримку створення та функціонування цих структур. Однак на сучасному етапі існує нагальна потреба у визначенні нових форм такої підтримки, які б спонукали молодіжні організації брати участь у розширенні молодіжної інфраструктури для роботи та надання послуг молоді, зокрема для розвитку інформаційного простору цієї політики.

Фінансова підтримка органів виконавчої влади та місцевого самоврядування здійснюється на основі: залучення цих організацій та їх профспілок до виконання контрактів на державні та місцеві потреби; забезпечення витрат на затвердження місцевих бюджетів на реалізацію молодіжних та дитячих програм громадських організацій; делегування громадським організаціям повноважень щодо реалізації відповідних програм (проектів, заходів) та надання їм фінансової та матеріальної допомоги та контролю за виконанням розподілених повноважень, включаючи цільове використання виділених коштів [45]. Таким чином, основне молодіжне законодавство закріпило статус та забезпечило визнання на законодавчому рівні важливості інноваційного потенціалу громадських об'єднань у реалізації молодіжної політики.

«Надання фінансової підтримки молодіжним та дитячим громадським організаціям є одним із пріоритетів державної цільової соціальної програми "Молодь України". Це завдання виконується в рамках конкурсу програм, розроблених громадськими організаціями відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2011 р. № 1049, для реалізації яких надається фінансова підтримка [9]. До очікуваних результатів програми належать: беруть участь у розробці пропозицій щодо вдосконалення механізму національної молодіжної політики та збільшення на 43,3 відсотка кількості молоді, яка активно бере участь у реалізації програм, розроблених дитячими та молодіжними громадськими організаціями [9]. Основним засобом участі молоді у формуванні та реалізації національної молодіжної політики є участь у

реалізації національних молодіжних програм та реалізація власних молодіжних програм.

Метою програми є створення системи всебічної підтримки громадянської активності молоді, призначеної для самовизначення та самореалізації, створення необхідних правових, гуманітарних та економічних передумов та надання соціальних гарантій. Таким чином, прийняття цього документа повинно стимулювати розвиток молодіжної допомоги, спрямованої на сприяння молодіжним ініціативам, сприяючи реалізації її інтелектуального та творчого потенціалу як пріоритетного у вирішенні проблем молодіжного середовища на сучасному етапі соціального розвитку. Таким чином, наголос робиться на формуванні громадянської активності молоді та підготовці її до життя в демократичному суспільстві, а також на формуванні розуміння молоді про необхідність постійного саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації» [53, с. 17].

На наш погляд, перспективним напрямком діяльності молодіжних громадських організацій є благодійність. Регулювання всіх питань, пов'язаних з благодійною діяльністю, здійснюється на підставі Закону України "Про благодійну діяльність та благодійні організації" № 5073-VI). До основних напрямків благодійної діяльності належать: освіта; охорона здоров'я; екологія, охорона навколишнього середовища та захист тварин; допомога жертвам катастроф, збройних конфліктів і катастроф, а також біженцям та людям, які опинились у складних життєвих умовах; соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальні послуги та зменшення бідності; культура і мистецтво, охорона культурної спадщини; наука та дослідження; спорт та фізична культура; права людини та громадянина та основні свободи; розвиток територіальних громад; розвиток міжнародного співробітництва України; сприяння реалізації національних, регіональних, місцевих та міжнародних програм з покращення соціально-економічної ситуації в Україні; сприяння розвитку обороноздатності країни та мобілізаційної готовності, захисту населення в надзвичайних ситуаціях мирного та воєнного стану [36]. Серед

найбільш перспективних сфер благодійної діяльності молодіжних організацій - соціальні послуги; охорона навколишнього середовища та охорона тварин; спорт та фізична культура; розвиток міжнародного співробітництва України у сфері підтримки молоді; сприяння реалізації національних, регіональних, місцевих та міжнародних програм з покращення соціально-економічної ситуації. Основними видами діяльності у цих сферах є безкоштовне надання послуг та робіт, публічний збір благодійних внесків, благодійні аукціони, негрошові лотереї, конкурси та інші благодійні акції, не заборонені законодавством.

Таким чином, аналіз основного молодіжного законодавства показав, що вони записали ідею визнання залежності ефективності державної молодіжної політики від державної підтримки молодіжних ініціатив та ступеня координації заходів державних установ та неурядових організацій у цьому напрямку. Підтримка молодіжних організацій є одним із поточних пріоритетів національної молодіжної політики. Ключовим тут є забезпечення розвитку спроможності цих організацій вирішувати проблеми молоді.

У той же час, з метою подальшого розвитку питань нормативно-правового забезпечення співпраці між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та державними установами, механізми такої співпраці та взаємодії потребують подальшого посилення для забезпечення більш широкого врахування інтересів та потреб різних молодіжних груп. життєдіяльність компанії. Подальший розвиток підходів державного управління в цій галузі для поглиблення демократизації суспільних відносин включає зміцнення основ державно-громадської моделі цієї політики шляхом активного використання різних форм та типів взаємодії між владою та державними інституціями у створенні соціального розвитку та молоді в Україні.

2.2. **Форми державної підтримки молодіжних громадських організацій в Україні**

«Відносини держави з молодіжним рухом з питань створення умов для соціального становлення та розвитку молоді є важливою складовою державної молодіжної політики. Адже державна молодіжна політика - це системна діяльність держави у відносинах з особою, молоддю, молодіжним рухом, яка здійснюється у законодавчій, виконавчій, судовій та прагне створити соціально-економічні, політичні, організаційні, правові умови та гарантії життєвого самовизначення, інтелектуальну, моральний, фізичний розвиток молоді, реалізація її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України» [38]. Відповідно, створення необхідних умов для роботи молодіжних організацій є одним із головних завдань державної молодіжної політики в Україні.

Кількість громадських молодіжних об'єднань в Україні зростає з року в рік. Так, в 1998 р. в Україні було 28, а в 2012 р. – 224. У 2013 р. в Україні діяло 173 всеукраїнські молодіжні громадські організації та 19 всеукраїнських молодіжних спілок громадських організацій. Кількість регіональних молодіжних та дитячих громадських організацій перевищила 8000 [15, с. 144 - 145]. За статистичними даними Державної реєстраційної служби України, 1 жовтня 2013 року в Україні було зареєстровано 2262 молодіжні організації [54].

До найвідоміших молодіжних організацій належать Союз українського студентства (1991 р.), Український національний комітет молодіжних організацій (УНКМО) (1992 р.), Всеукраїнська Рада молодих вчених і спеціалістів (ВРМВС) (1993 р.), МГО «Молодь ХХІ століття» (1994 р.), Спілка Української Молоді в Україні (1996 р.), МГО «Асоціація Молодих Українських Політиків і Політологів» (1997 р.), Союз Аграрної молоді (САМ) (1998), МГО «Спілка молоді регіонів» (1999 р.), Асоціація трудових об'єднань молоді України (2000 р.), Національна молодіжна педагогічна рада України (2001 р.), ВМГО «Молодіжна солідарність» (2002 р.), ВСМДГО Національна рада

молодіжних організацій України (НРМОУ) (2003 р.), ВМГО «Українське молодіжне об'єднання» (2004 р.), ВСМДГО «Український молодіжний форум» (УМФ) (2005 р.), Всеукраїнська громадська організація «Спілка Молоді Села» (2005 р.), Всеукраїнська молодіжна культурно-просвітницька організація «Вибір» (2006 р.), Всеукраїнська спілка молодіжних громадських організацій «Відродимо село – силами молоді» (2007 р.) та ін. [15, с. 145].

Основними інструментами взаємодії органів державної влади та молодіжних організацій є: консультації з громадськістю; участь у громадських радах; спільні робочі групи. На національному та місцевому рівнях вплив молодіжних організацій на процес прийняття рішень з питань молоді забезпечується: доступом до публічної інформації (запити на інформацію), запрошеннями до членів, органами державної влади, участю в громадських слуханнях, громадськими експертизами, участю у реалізації політики через конкурси соціальні проекти (соціальне замовлення) [50, с. 22].

Пріоритетними напрямками національної цільової соціальної програми «Молодь України» є: надання підтримки молодіжним та дитячим громадським організаціям; залучення українських молодіжних організацій до відповідних європейських та світових організацій. Перший напрямок реалізується на основі конкурсу проектів (програм), розроблених молодіжними та дитячими громадськими організаціями та їх профспілками. Другий напрямок реалізується на основі: здійснення заходів щодо реалізації Ради Європи, програм ЄС; виконання міжурядових міжвідомчих угод з питань молоді; обмін досвідом між українськими та іноземними молодими державними службовцями; проведення міжнародних заходів за участю представників України та міжнародних організацій. Орієнтовний обсяг фінансових ресурсів на підтримку завдання підтримки молодіжних та дитячих громадських організацій становить 61645,5 тис. грн. коштів з державного бюджету та 350 тис. грн. з місцевого бюджету [39].

В українській моделі державної молодіжної політики однією з основних форм підтримки молодіжних організацій є надання фінансових ресурсів, які

розподіляються в результаті конкурсу на проекти молодіжних громадських організацій. Ці кошти виділяються щороку з державного бюджету України та вводяться окремим рядком. Порядок організації та проведення цього конкурсу визначений у Постанові Кабінету Міністрів України 1049 "Про затвердження процедури реалізації тендеру на визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства для фінансової підтримки".

Серія визначає основні поняття: подія (набір заходів, необхідних для виконання громадянським суспільством певного завдання в рамках програми чи проекту або окремо протягом певного періоду часу); програма (сукупність завдань та заходів, розроблених та реалізованих установою громадянського суспільства для вирішення найважливіших проблем державного та соціального розвитку та розроблених у довгостроковій перспективі); проект (сукупність заходів, розроблених та реалізованих установою громадянського суспільства і спрямованих на досягнення певної мети протягом певного періоду часу (зазвичай не більше одного року)).

Організаторами таких змагань може бути центральний або місцевий орган виконавчої влади, який є розпорядником бюджетних коштів та / або відповідальним виконавцем бюджетної програми. Також місцевим органам влади рекомендується використовувати цю процедуру при визначенні програм-переможців (проектів, заходів), для реалізації яких (фінансова підтримка) фінансова підтримка надається за рахунок місцевих бюджетів. Учасниками конкурсу є Інститут громадянського суспільства (громадські об'єднання, що мають правосуб'єктність) [35].

Проект програми, що подається для участі у конкурсі, повинен відповідати цілям державних програм і бути спрямований на вирішення соціальних проблем молоді та визначення ефективних методів її реалізації. Щороку, відповідно до урядового рішення про затвердження тендерної процедури, затверджується склад конкурсної комісії для розгляду проектів програм, підготовлених громадськими організаціями. Положення передбачає,

що громадська організація повинна мати правосуб'єктність як обов'язкова умова подання проектів.

Конкурс проектів молодіжних організацій проходить у два етапи. На першому етапі конкурсна комісія оголошує тендерні пропозиції у терміни, визначені тендерним тендером, та визначає технічну та організаційну спроможність громадських організацій, проекти програм яких допускаються до участі у тендері. За результатами аналізу поданих документів та перевірки достовірності інформації (якщо така є) тендерна комісія визначає проекти програм, які можуть брати участь у другому етапі тендеру. На другому етапі конкурсна комісія приймає рішення про визначення переможців конкурсу з рекомендацією щодо розміру бюджетних коштів на реалізацію проектів програм з урахуванням матеріально-технічної бази громадської організації [4, с. 114].

У порядку проведення конкурсу на визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими об'єднаннями, для реалізації яких (реалізація) надається фінансова підтримка, угоди про реалізацію програми укладаються на підставі рішення конкурсної комісії. Цей контракт повинен містити опис та план реалізації програми із зазначенням термінів та відповідальних підрядників на кожному етапі; обов'язки організатора конкурсу з фінансування програми із зазначенням умов такого фінансування; обов'язки громадської організації, творчого об'єднання щодо публікації та надання організатору змагань інформації про час та місце проведення заходів, матеріали, підготовлені за програмою, квартальні та підсумкові звіти; права, обов'язки та відповідальність сторін у разі дострокового припинення програми або їх фінансування. Крім того, у контракті повинні бути зазначені зобов'язання громадської організації, творчої спілки, повернути бюджет у разі, якщо програма не буде виконана.

Повний перелік вимог щодо виконання документів, подання творчих звітів про виконання програм, підсумкових звітів про виконання контракту та їх моніторинг визначено у наказі Міністерства молоді та спорту України від 12

червня 2014 року. вартість програми і не повинна перевищувати 300 тис. грн.

Програми (проекти, заходи), розроблені молодіжними та дитячими громадськими організаціями, які є юридичними особами, зареєстрованими у встановленому порядку не пізніше, ніж за два роки до оголошення конкурсу, мають загальнословенський статус, якщо такі організації можуть брати участь у конкурсі. при співфінансуванні програми у розмірі не менше 25 відсотків від необхідного обсягу фінансування. Внесок у реалізацію програми може внести переможець конкурсу у вигляді матеріальних або нематеріальних ресурсів, у тому числі як оплата витрат на приміщення, машини, обладнання. Громадська організація може подати більше ніж один тендер.

Тендерна комісія оцінює тендерні пропозиції за такими критеріями: відповідність заявленим цілям та пріоритетам; очікувана ефективність програми; ефективність використання асигнувань, передбачених для фінансування програми; повне охоплення цільової аудиторії; інновації; рівень персоналу та матеріально-технічного забезпечення, необхідного для реалізації програми, досвід у відповідній галузі; можливість громадської організації продовжувати реалізацію програми або здійснювати подібні заходи після закінчення фінансової підтримки [44].

У 2014 році Міністерство молоді та спорту України прийняло два накази: Про затвердження переліку проектів, визнаних переможцями конкурсу, для визначення проектів, розроблених всеукраїнськими молодіжними та дитячими громадськими організаціями, на реалізацію яких передбачено фінансове фінансування підтримка; графік державної підтримки молодіжних та дитячих громадських організацій для реалізації національних програм та заходів для дітей, молоді, жінок та сімей [41; 40]. Ці документи призначені для підтримки на центральному рівні проектів молодіжних організацій, що мають статус всеукраїнської. Реалізація конкурсу проектів молодіжних громадських організацій - це спроба запровадити механізм соціального регулювання держави.

Врахування списку переможців конкурсу на визначення проектів, розроблених молодіжними та дитячими громадськими організаціями, дозволяє визначити наступне. З 14 таких проектів: 4 переможці - фестивальні проекти (соціальна реклама, історико-етнографічна, молодіжне мистецтво, молодіжне мистецтво, соціально-екологічне); 7 – на проведення спортивно-дозвілевих ігор, заходів виховного, спортивного характеру (Велика гра організації Пласт; шлях воїна федерації «Айкі Те Гатана Рю»; «Народжені майданом. Лицарське виховання» дитячого-юнацького товариства «Січ»; «Намисто скаутських справ» національної Організації Скаутів України; «Знання, воля, успіх» Молодіжного Націоналістичного Конгресу; Рух проти ненависті асоціації «КВН України»); 2 – проведення шкіл (школи політичного успіху та літньої школи демократичної спільноти молоді Європи; 1 – КВН. Загальне фінансування цих проектів становить 2655 тис. грн.

Більшість проектів, що отримали державну підтримку, стосуються дозвілля, потенціалу молоді у мистецтві, історична спадщина. Немає проектів, програм, спрямованих на вирішення найважливіших проблем молоді на виробництві, підприємництво, розширення молодіжної інфраструктури для молодіжних служб, міжнародну співпрацю в обміні досвідом у вирішенні проблем молодіжного середовища тощо.

Аналізуючи таку форму державної підтримки молодіжних організацій, дослідники вказують на низку проблемних питань: можливість участі у конкурсі проектів лише молодіжним організаціям, які мають статус всеукраїнської організації, місцеві молодіжні організації не допускаються до участі у конкурсі [4, с. 115]. На наш погляд, подальше вдосконалення механізму такої державної підтримки молодіжних громадських організацій, наприклад, проведення конкурсів молодіжних проектів та програм, має бути спрямоване не лише на всеукраїнські молодіжні громадські організації, а й на місцеві молодіжні об'єднання. Водночас головним критерієм має бути соціальна значимість та корисність проекту з точки зору сприяння соціальному формуванню та розвитку молоді.

Крім того, серед основних викликів уряду та громадськості щодо вдосконалення механізмів фінансування проектів молодіжних організацій є: доопрацювання положень, що регулюють фінансування програм; запровадження прозорих і демократичних конкурсів на фінансування проектів, надання доступу всім зацікавленим організаціям для участі у конкурсі (публікація конкурсу, його проведення, оголошення результатів, реалізація програм, звітування, моніторинг тощо); залучення інститутів громадянського суспільства, консультативно-дорадчих органів до державних органів, цільових груп до розробки проектів програм, встановлення пріоритетів фінансування, участі в комісіях (радах), моніторингу реалізації програм; затвердження методології оцінки результатів проекту тощо. [4, с. 117].

Удосконалення процедур організації, впровадження, моніторингу реалізації проектів та посилення підзвітності клієнтів забезпечить прозорість та відкритість конкурсів проектів молодіжних організацій як на національному, так і на місцевому рівнях. Це також дозволить більш збалансований підхід до визначення конкурентних проектів, що перемагають, спрямованих на досягнення конкретних результатів або подолання певної проблеми молоді. Такі конкурентні умови повинні забезпечити поліпшення якості проектів молодіжних організацій та їх активну участь у таких конкурсах. Практика проведення тендерів на проекти молодіжних громадських організацій та надання фінансової допомоги у їх реалізації свідчить про встановлення зв'язку між фінансовою підтримкою молодіжних громадських організацій та реалізацією державної молодіжної політики.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСОБІВ ПІДТРИМКИ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ МОЛОДІЖНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ МОЛОДІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

3.1. Розвиток практики участі молодіжних громадських організацій у здійсненні державної молодіжної політики в Дніпропетровській області

Українське законодавство передбачає такі можливості підтримки місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування молодіжних організацій: матеріальна, організаційна підтримка, звільнення молодіжних організацій, підприємств, установ тощо, які вони створили від оподаткування; безоплатна передача будівель та споруд організаціям матеріальної бази, необхідних їм для роботи з дітьми та молоддю; звільнення від землекористування (розташування будівель, що належать молодіжним організаціям); надання позик та субсидій молодіжним організаціям на вигідних умовах; створення сприятливих умов для обмінів, співпраці з молодіжними організаціями інших країн тощо. [15, с. 119]. Це стосується основних способів підтримки створення та діяльності молодіжних організацій.

Повне визначення змісту роботи, проведеної в Дніпропетровській області в цьому напрямку, визначено в обласній цільовій соціальній програмі «Молодь Дніпропетровщини» на 2012 – 2021 роки, яка була затверджена рішенням обласної ради від 3 лютого 2012 р. № 239-11 / VI.

Метою Програми є створення системи всебічної підтримки громадянської діяльності молоді, призначеної для самовизначення та самореалізації, створення необхідних правових, гуманітарних та економічних передумов, а також надання соціальних гарантій [30].

Одним з основних шляхів та засобів реалізації програми є залучення молодіжних громадських організацій, студентського самоврядування,

благодійних організацій та інших установ, що беруть участь у роботі з молоддю.

Загальний обсяг фінансування Програми з обласного бюджету становить 54447,5 тис. грн. Виконання її здійснюється у два етапи: I етап – 3 лютого 2012 р. по 31 грудня 2016 р., II етап – з січня 1 2017 р. по 31 грудня 2021 р. Координацію впровадження здійснює замовник програми - Департамент фізичної культури і спорту, сім та молоді Дніпропетровської обласної державної адміністрації. За його виконанням контролює Постійна комісія з питань науки, освіти, сім'ї та молоді.

Пріоритети програми «Молодь Дніпропетровщини» на період 2012-2021 років майже повністю відповідають завданням загальнодержавної цільової соціальної програми "Молодь України" такими завданнями є:

- «створення умов для інтелектуального самовдосконалення молоді, творчого розвитку особистості;
- утвердження патріотизму, духовності, моралі та формування загальнолюдських цінностей;
- пропаганда та створення здорового способу життя;
- створення сприятливих умов для працевлаштування молоді;
- надання підтримки молодіжним та дитячим громадським організаціям;
- залучення українських молодіжних організацій до відповідних європейських та світових організацій;
- організаційне, науково-методичне та інформаційне сприяння реалізації державної молодіжної політики;
- правовий захист та правова освіта молоді.

Таким чином, проблема молодіжних організацій знаходить своє відображення у двох пріоритетних сферах реалізації цієї програми.

Для підтримки молодіжних та дитячих громадських організацій заплановано наступні заходи:

- посилення роботи зі створення та розширення мережі дитячих та молодіжних громадських організацій, молодіжних комісій у компаніях району;

- залучення молодіжних та дитячих громадських організацій до розробки та обговорення проектів програм та заходів державної політики у справах дітей та молоді;
- надання підтримки та фінансування програм та проектів, діяльності молодіжних організацій, що сприяють соціальному формуванню та розвитку молоді та реалізації її соціально вигідних ініціатив»;
- проведення семінарів, круглих столів, науково-практичних конференцій щодо ролі та місця молоді у процесі державного управління та державотворення, проведення семінарів-зустрічей з керівниками молодіжних комісій компаній;
- створення та систематичне оновлення бази даних для молодих державних службовців та молоді, які хочуть працювати в державній адміністрації та мають відповідні особисті, професійні та інтелектуальні характеристики;
- допомога у проведенні конкурсів «Найкращий активіст молодіжного руху»;
- забезпечення діяльності спеціалізованих формувань центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді «Волонтерська школа» [30].

Таким чином, основними формами підтримки молодіжних організацій можуть бути три сукупності питань: залучення цих організацій до молодіжного процесу прийняття рішень, участь у державному управлінні, державне будівництво (участь в обговореннях проектів, молодіжні заходи, семінари з їх участю, круглий стіл, науково-практичний конференції, створення бази даних молодих державних службовців та молодих людей, які хочуть працювати в державному управлінні); проведення конкурсів на фінансову підтримку в реалізації соціальних проектів, святкування найактивніших учасників молодіжного руху громади (програми та проекти, заходи молодіжних громадських організацій, «Кращий активіст молодіжного руху»); підтримка волонтерської діяльності.

Очікувані результати цього завдання включають:

- створення та розширення мережі дитячих та молодіжних громадських організацій, молодіжних комісій на підприємствах регіону;
- створення сприятливих умов для безпосередньої участі молоді у соціальних перетвореннях на основі соціального партнерства;
- посилення інтересу та залучення молоді до роботи в органах виконавчої влади;
- поглиблення співпраці з молодіжними громадськими організаціями;
- створення сприятливих умов для безпосередньої участі молоді у соціальних перетвореннях на основі соціального партнерства.

Отже, основним принципом, на якому базуються відносини між місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та молодіжними громадськими організаціями, є принцип соціального партнерства. Таким чином, на регіональному рівні реалізація державної молодіжної політики встановила зв'язок між способами реалізації цієї політики та участю молодіжних громадських організацій у цьому процесі.

Для залучення українських молодіжних організацій до відповідних європейських та світових організацій у Дніпропетровській області передбачається:

- організація спільних заходів з молодіжними громадськими організаціями, які беруть участь у міжнародних молодіжних обмінах;
- сприяння розширенню міжнародного молодіжного туризму в Україні;
- забезпечення організації та проведення міжнародних творчих виставок, музики, фольклору, театральних фестивалів, конкурсів та інших заходів для молоді [30].

Молодіжна політика регіону є невід'ємною частиною державної молодіжної політики і має на меті підтримку Дніпропетровської області як освіченого та відкритого демократичного регіону, процвітання якого базується на соціальній згуртованості та освіті, зайнятості та соціальному забезпеченні, створюючи таким чином основу для участі молоді. Ефективна молодіжна

політика є одним із найважливіших інструментів розвитку регіону, підвищення добробуту громадян та поліпшення зв'язків з громадськістю.

Основним стратегічним документом, що визначає можливості для розвитку молодіжної політики у Дніпропетровській області, є Регіональна стратегія розвитку молодіжної політики на 2014-2020 роки та "Молодь - впевнений старт". «Стратегія спрямована на створення сприятливих політичних, соціальних, економічних та організаційних умов життєвого самовизначення та самореалізації молоді, вирішення їх нагальних проблем; відкриття нових можливостей для професійного зростання молоді, їх адаптації до умов сучасного глобалізованого суспільства, підвищення конкурентоспроможності на ринку праці; сприяння молодіжним ініціативам, творчості та інноваціям; поширення серед молоді ідеї здорового способу життя як соціального значення» [52].

Шляхами досягнення цієї мети є: консолідація під безпосереднім егідою Дніпропетровської обласної державної адміністрації зусиль усіх суб'єктів молодіжної політики, що позитивно впливають на молодь, її підготовку до життя, забезпечення продуктивного старту в житті, підвищення соціально-політичної активності; розширення форм залучення молоді до безпосередньої участі у розробці та реалізації регіональних програм, що стосуються молоді та суспільства загалом; підвищення ефективності молодіжної політики на регіональному рівні; підтримка молодіжних громадських організацій у реалізації програм та проектів для вирішення проблем підростаючого покоління; створення системи оцінки ефективності молодіжної політики та становища молоді в регіоні.

Стратегія передбачає реалізацію шести пріоритетів: конкурентоспроможність молоді на ринку праці; інноваційна діяльність молоді; здоровий спосіб життя та сімейні цінності; соціальна реінтеграція молоді, яка опинилася у складних життєвих умовах; патріотичне виховання; соціальна та громадська діяльність.

Ми спробуємо визначити місце та роль молодіжних організацій у реалізації цих пріоритетів. Таким чином, в рамках реалізації перелічених пріоритетів стратегії молодіжні громадські організації повинні бути включені в такі напрямки роботи:

- підтримка діяльності молодіжних громадських організацій, об'єднань, спрямованих на вирішення проблем зайнятості молоді та реалізацію їх підприємницьких ініціатив;

- організація взаємодій регіональних, національних та міжнародних асоціацій, асоціацій, творчих федерацій, інститутів громадянського суспільства та держави, що реалізують програми сприяння талановитій молоді;

- залучення громадських організацій до діяльності з підготовки молоді до сімейного життя та соціальної підтримки молодих сімей;

- підтримка та реалізація програм та заходів щодо залучення молоді до занять фізичною культурою та спортом у сільській місцевості;

- вжиття цілеспрямованих заходів щодо залучення молоді до складних умов життя до діяльності молодіжних громадських організацій, клубів, організацій за місцем проживання, службових підрозділів з метою забезпечення соціальної інтеграції та адаптації;

- залучення до мобільної соціальної роботи з молоддю та групами молодих людей, які опинились у складних життєвих ситуаціях, молодіжних організацій, асоціацій, а також створення мережі молодіжних проєктів;

- підвищення ролі державних та громадських структур у формуванні високої патріотичної свідомості серед молоді, особливо позитивного ставлення до ветеранів;

- спрямування зусиль громадян на соціально вигідні цілі (міні-проєкти, добровільний рух тощо);

- залучення молоді до громадської діяльності шляхом висвітлення діяльності громадських та молодіжних організацій; до масштабних культурно-розважальних заходів шляхом реалізації власних ідей, підвищуючи таким чином престиж волонтерської діяльності.

Аналіз шляхів реалізації пріоритетів регіональної стратегії розвитку молодіжної політики на період 2014 - 2020 років у Дніпропетровській області дозволяє встановити, що одне з ключових місць у досягненні повного переліку пріоритетів належить молодіжним громадським організаціям. Очікується, що молодіжні громадські організації будуть залучені до реалізації повного переліку пріоритетів для розвитку молодіжної політики у Дніпропетровській області.

Молодіжні громадські організації є одними з основних суб'єктів реалізації цієї політики на регіональному рівні. Такий підхід дозволяє розглядати діяльність цих організацій не лише як окрему сферу їхньої підтримки, а й у зв'язку з ними та залучення їх до всіх напрямків молодіжної політики на регіональному рівні. Такий підхід відповідає практиці роботи з молодіжними громадськими організаціями в країнах ЄС. Саме залучення молодіжних громадських організацій до вирішення проблем молоді дає можливість брати участь у важливих рішеннях у цій галузі, щоб повною мірою використати їх потенціал для створення умов для соціального та молодіжного розвитку в регіоні.

Спробою вирішити проблему неналежного інформування молоді про реалізацію державної молодіжної політики в регіоні та забезпечення постійних інформаційних зв'язків між молоддю та владою є створення комунальної установи Молодіжний центр Дніпропетровщини Дніпропетровської обласної ради. Центр фінансує обласний бюджет. Питання створення цього центру є одним із завдань Молодіжної програми Дніпропетровської області на період 2012-2021 років.

Діяльність Молодіжного центру Дніпропетровської області спрямована на вирішення широкого кола питань, важливих для молодого покоління Дніпропетровської області, та забезпечення ефективного обміну інформацією між владою та молоддю регіону. Це має стати потужним інструментом реалізації потенціалу молоді у регіоні. Завданнями молодіжного центру є:

- включення найбільшої кількості активних молодих людей до суспільно корисної праці;
- вдосконалення передачі досвіду та знань серед молоді та підвищення їх кваліфікації;
- збільшення міжнародної мобільності молоді;
- допомога молодій людині знайти роботу;
- реалізація молодіжних ініціатив.

Основними напрямками діяльності молодіжного центру є: працевлаштування, організація туристичних поїздок, соціологічні та маркетингові секції, тематичні школи, практичні семінари з питань управління та психології, мовний клуб, організація зустрічей з лідерами, надання інформації про стипендії, програми, юридичні консультації, волонтерство [29]. Таким чином, центр можна розглядати як майданчик для реалізації молодіжних ініціатив, зокрема молодіжних громадських організацій.

На сучасному етапі основними проектами, які повинен реалізувати центр, є соціальний проект «Добро починається з тебе» (робота з дитячими будинками, реабілітаційними центрами, інтернатами, дитячими лікарнями в Дніпропетровській області та проведення культурних заходів, майстер-класів, інтерактивних комунікацій) та соціальний проект «Молодіжний контроль». Останній проект започаткувала активна молодь. В рамках цього проекту дніпропетровські активісти можуть продемонструвати соціальну ініціативу, допомагаючи людям, які її потребують. «Молодіжний контроль - це символ поваги, відсутності байдужості, уваги до оточуючих людей. Активну молодь залучали до прибирання снігу, заготівлі дров для людей похилого віку тощо. [29]. Цей проект спрямований на розвиток волонтерської діяльності молоді в регіоні.

Платформа центру також включає залучення молоді до міжнародних проектів: "Навігатор" (консалтингові послуги з відбору освітніх програм за кордоном США, Канада, Німеччина, Австрія, Франція, Великобританія, Мальта; «British Educational Company Dnepropetrovsk» функціонує на ринку

освітніх послуг з у 2008 р. та є офіційним представником в Україні британських та європейських навчальних закладів, включаючи найвідоміші університети та школи, регіональна молодіжна громадська організація м. Дніпропетровськ «Молодіжні ініціативи ходять по світу» («MIX»): працює у декількох напрямках, одним з яких є просувати Європейські цінності та європейський вибір шляхом активного залучення молоді до проектів Європейської Комісії «Молодь в дії» та розповсюдження інформації про ЄС, UNIISTADY: інформація UNIISTADY має на меті збільшення академічної мобільності українських студентів у галузі міжнародної освіти та науки для магістратури або аспірантури, залучення до літніх шкіл, відгуки українських студентів про їхній досвід та інша корисна інформація про навчання за кордоном [29].

Наступним пріоритетом діяльності Молодіжного центру Дніпропетровської області є сприяння працевлаштуванню. У цій галузі молодим людям пропонують веб-сайти для пошуку, інформацію щодо підготовки документів для працевлаштування, поради щодо співбесіди, працевлаштування, випробувального терміну тощо. Крім того, центр надає юридичні послуги, інформацію, пропозиції щодо організації відпочинку тощо.

Таким чином, діяльність Молодіжного центру Дніпропетровської області є платформою, на якій можна реалізовувати ініціативи молоді в регіоні. Пріоритетами центру є працевлаштування, волонтерство, освітні програми та мобільність студентів, організація дозвілля, участь у реалізації молодіжних проектів в рамках молодіжної програми ЄС.

Розгляд молодіжних громадських організацій, зареєстрованих у Дніпропетровській області, показує, що ці організації представляють інтереси молоді у всіх сферах її життя (політичній, соціальній, економічній, культурній). Переважна більшість цих організацій працює в обласному центрі, і період найбільшої діяльності щодо створення та реєстрації цих організацій припадає на період 2000 років.

Ряд молодіжних організацій супроводжується відсутністю інформації про їх діяльність. Відповідно, можна запропонувати використання ресурсу Молодіжного центру Дніпропетровської області як платформи для висвітлення діяльності молодіжних громадських організацій, обміну досвідом у реалізації власних проектів та відносин з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в регіоні.

Така ситуація свідчить про існування проблемних питань, які перешкоджають створенню кращих умов для роботи молодіжних громадських організацій як активних суб'єктів молодіжної політики на регіональному рівні. Такими проблемними питаннями є: неспроможність господарської діяльності, що перешкоджає розширенню сфери роботи цих організацій при реалізації їх соціальних пропозицій; недостатня обізнаність молодіжних громадських організацій про можливості отримати підтримку органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у їх діяльності та відсутність інформації щодо звітування про реалізацію проектів молодіжних громадських організацій, які отримали фінансування та реалізуються в регіоні. Відповідно, на наш погляд, з метою покращення умов роботи молодіжних організацій та використання їх потенціалу у реалізації завдань молодіжної політики на регіональному рівні слід звернути увагу на такі питання:

- надання можливості молодіжним громадським організаціям здійснювати економічну діяльність для виконання законодавчо визначеної мети, що розширить перелік робіт, послуг, молодіжної діяльності, які вони можуть запропонувати місцевим органам виконавчої влади та місцевого самоврядування як соціальну пропозицію;

- перспективним є розширення благодійних акцій та волонтерської діяльності молодіжних громадських організацій;

- активніше залучення молодіжних громадських організацій до надання інформаційних послуг молоді у всіх сферах життя (освіта, працевлаштування, підприємництво, житло, охорона здоров'я, дозвілля, культура, спорт тощо).

Основними організаційними формами надання інформації є створення молодіжних інформаційних центрів, пунктів, створення Інтернет-ресурсів;

- підтримка створення молодіжних ЗМІ;
- розробка механізмів реалізації соціальних пропозицій молодіжних неурядових організацій щодо створення соціальної реклами;
- забезпечення заходів щодо підтримки ініціатив неформальних молодіжних асоціацій, зокрема шляхом підтримки їх міні-проектів. Підтримка неформальних молодіжних груп є відповіддю на тенденцію молодіжного руху, яка характеризується поглибленням цього сегмента молодіжного середовища та зростанням його активності в суспільному житті.

Врахування цих аспектів підвищить ефективність та результативність завдань молодіжної політики на регіональному рівні шляхом належного використання потенціалу більшості молодіжних громадських організацій та неформальних молодіжних груп.

3.2. Розширення напрямів підтримки формальних об'єднань та неформальних груп молоді як пріоритет державної молодіжної політики і складова забезпечення розвитку регіону

Сутність, зміст та характер взаємодії держави та людини є важливим показником стану розвитку України як демократичної, соціальної, правової держави та формування гармонійно розвиненого демократичного суспільства. Державна підтримка гуманітарного розвитку включає: встановлення партнерських відносин між основними соціальними групами у вирішенні конкретних соціальних проблем, розвиток співпраці між державою, некомерційними організаціями та компаніями, демонополізацію соціальної сфери, диверсифікацію форм послуг з активною участю всіх верств суспільства; поєднання державного впливу з ринковими формами управління, сприяння якісним змінам шляхом пріоритетного фінансування, кредитування, логістичного та валютного обслуговування, надання економічних привілеїв

пріоритетам гуманітарного розвитку; залучення інвестицій у реалізацію проектів у галузі освіти, культури та науки; узагальнення досвіду створення програм гуманітарного розвитку з урахуванням світових методів та стандартів та їх поширення; запровадження моніторингу гуманітарного розвитку, основним завданням якого є збір, вивчення та підготовка інформації для аналізу показників, що визначають якість життя, гармонійний розвиток людини [17].

Проект концепції гуманітарного розвитку України на період до 2020 року у напрямку забезпечення гуманітарного розвитку на регіональному рівні звертає увагу на необхідність створення ефективних механізмів регулювання гуманітарного розвитку регіонів, що мають додаткові повноваження для органів місцевого самоврядування при формуванні та використанні місцевих бюджетів. вирішення проблем гармонійного розвитку людини. Йдеться також про необхідність забезпечити активну участь на місцевому рівні місцевої влади та громадськості у розробці місцевих програм з гуманітарного розвитку, оздоровлення середовища проживання, включаючи санітарію, благоустрій та інше. Це включає визначення ключової ролі та відповідальності місцевих громад у досягненні гуманітарних цілей розвитку [17].

Досягнення цілей гуманітарного розвитку України суттєво порушує питання створення скоординованих заходів у всіх сферах суспільного життя, посилення державного стимулювання громадян, інститутів громадянського суспільства у вирішенні проблем всебічного гармонійного розвитку людини. Відповідно, основними фінансовими ресурсами для гуманітарного розвитку є кошти підприємств, установ та організацій, державний бюджет України, місцеві бюджети та інші ресурси.

Одним із короткотермінових результатів гуманітарного розвитку є створення демократичного, консолідованого суспільства, в якому знання та можливості їх практичного застосування стануть важливим засобом розвитку особистості та самореалізації. Таким чином, проблема налагодження відносин між державою та громадськими організаціями набуває дедалі більшого значення для вимірювання державотворчих процесів в Україні. Це включає

вдосконалення роботи органів державної влади та місцевих органів влади щодо поліпшення політичних, правових, адміністративних та організаційних, фінансових умов функціонування інститутів громадянського суспільства та об'єднання їх спільних зусиль для вирішення нагальних питань.

Основними інструментами взаємодії органів державної влади, місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства є: публічні консультації, участь у спільних органах (громадських радах), спільних робочих групах (із представників виконавчої, законодавчої, місцевої влади) тощо. Так, з вересня 2011 року на рівні центральних органів виконавчої влади 39% членів громадських рад є представниками громадських організацій, 32% - професійних та бізнес-асоціацій, 7% - благодійних організацій. На рівні облдержадміністрацій 67% членів громадських рад є представниками громадських організацій [50, с. 21].

На національному та місцевому рівнях інститути громадянського суспільства використовують конкурси для соціальних проектів для доступу до публічної інформації (запити на інформацію), запрошення членам, державним органам, участь у громадських слуханнях, проведення громадських експертиз, участь у реалізації політики. Державний сектор поступово бере на себе деякі соціальні та інші функції, які перевантажують державні установи. У той же час, зважаючи на обмежені державні матеріальні ресурси, потенціал державного та приватного секторів недостатньо використаний і потребує заохочення. На цьому тлі робота органів державної влади та місцевих органів влади повинна бути спрямована на підтримку діяльності інститутів громадянського суспільства. Спочатку ми говоримо про спрощення процесу їх реєстрації та включення до реалізації соціальних завдань [50, с. 48]. На думку аналітиків, виконавча влада, яка надає фінансову підтримку інститутам громадянського суспільства, поступово відмовляється від їх обслуговування та переходить до участі у реалізації завдань державної (місцевої) політики шляхом передачі відповідних ресурсів на основі конкурентного вибору. Критерієм отримання підтримки є не потреба інститутів громадянського суспільства у коштах для

покриття власних витрат, а їх здатність ефективно вирішувати соціальні проблеми. Водночас недоліком у цій галузі є обмежений обсяг тендерних процедур. Залучення громадських та благодійних організацій до надання соціальних послуг за рахунок бюджету залишається проблематичним. Закон України "Про соціальні послуги" від 19 червня 2003 р. передбачає можливість залучення громадських та благодійних організацій до надання соціальних послуг за бюджетні кошти, але ставить окремі положення цього закону в нерівне становище порівняно з державними та муніципальними установами [50, ст. 23 - 24].

Ці завдання та форми державної підтримки неурядових організацій визначають середовище молодіжних громадських організацій, а також можливості їх залучення до вирішення молодіжних проблем, створення кращих умов для соціального розвитку та розвитку молоді в регіоні. Ми розглядаємо використання потенціалу молодіжних громадських організацій як засіб підвищення ефективності національної молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях. Водночас до основних проблем державної молоді належить низький рівень взаємодії центральних та місцевих органів виконавчої влади та громадських об'єднань, що представляють інтереси молоді, незрозуміле визначення прав та обов'язків молоді та суб'єктів, залучених до державної молодіжної політики в Україні [57].

Нові інструменти підтримки взаємодії уряду та громадськості включають регіональні цільові програми сприяння розвитку громадянського суспільства. Такі програми дозволяють створити кращі умови для функціонування різних інститутів громадянського суспільства на місцевому рівні та забезпечити їх активну участь у соціально-економічному розвитку регіону. Метою програми сприяння громадській діяльності у розвитку територій є лише підтримка органів самоорганізації населення з метою створення належних умов для безпосередньої участі місцевих громад у вирішенні питань місцевого значення. На наш погляд, у майбутньому такі програми також повинні бути спрямовані

на підтримку інших інститутів громадянського суспільства, зокрема молодіжних громадських організацій в регіоні.

Дослідження досвіду державної підтримки молодіжних громадських організацій у реалізації соціально вигідних ініціатив щодо покращення становища молоді на регіональному рівні показує, що основною формою такої підтримки є фінансування найкращих проектів подібного роду через конкурси на такі проекти. Такі змагання є частиною регіональних цільових програм у галузі національної молодіжної політики. Водночас дослідження дозволяє зробити висновок, що участь молодіжних організацій у реалізації цієї політики базується на соціальній пропозиції цих організацій. В той час, як в інших сферах соціальної політики враховується участь громадських організацій у вимірі питання надання соціальних послуг через соціальні закупівлі.

Цей висновок підтверджується в інших дослідженнях. Так, зокрема, О. В. Кулініч зазначає, що класичний соціальний порядок майже не використовується в українській молодіжній політиці. Водночас переважна більшість державних та муніципальних грантів, що присуджуються в нашій країні, призначені для вирішення проблем дітей та молоді. Соціальна підтримка є потужним інструментом впливу на розвиток молодіжного соціального руху та підвищення ефективності державної молодіжної політики. Однак у той же час вони мають значний негативний потенціал, що виникає через непрозорість та за лаштунками змагань та недосконалість їхніх процедур [26, с. 80 - 81]. У рамках державних та муніципальних грантів дослідник враховує підтримку проектів молодіжних неурядових організацій, допомога яких фінансується через відповідні конкурси на кращі проекти.

Враховуючи існуючі проблеми у цій галузі, автор намагається визначити напрямки вдосконалення механізму соціальних пропозицій при реалізації національної молодіжної політики на регіональному рівні. Поглибити знання про специфіку запровадження механізму соціальних грантів дозволяє проаналізувати основні етапи його реалізації на основі української практики та зарубіжного досвіду, запропонованого О. В. Куліничем.

Таким чином, механізм соціального гранту включає такі процедури: нормативне застосування конкурсу (умови конкурсу, визначення можливих учасників конкурсу, визначення пріоритетів); проведення конкурсу (інформування громадськості, збір проектів громадських організацій); резюме (презентація проектів, визначення тих, хто повинен прийняти рішення, прийняття рішення про переможців); реалізація проектів (звіти про результати їх реалізації).

Нормативне оформлення змагань, щодо умов конкурсу, то є такі варіанти:

А. Найпоширеніший термін - лютий-березень. У цьому випадку конкурс відбувається після прийняття відповідного бюджету та затвердження кошторису витрат відділів (комітетів, відділів) для сім'ї та молоді на поточний рік. Недоліками цього варіанту є те, що фактичне фінансування організацій, які перемогли в конкурсі, може, в кращому випадку, розпочатися в квітні.

Б. Змагання проходять у два етапи (I та III чверть). Цей варіант дозволяє організаціям, які не перемогли на першому етапі, не чекати наступного року, а подати новий проект (або переглянутий старий) у поточному. Крім того, після підведення підсумків першого етапу можна реалізувати ідеї, що виникли протягом року. Однак бюджет змагань повинен бути розділений навпіл. Це зменшить максимальну суму грантів (такі великі проекти, які потребують значного фінансування, не зможуть бути реалізовані) або кількість проектів, що підтримуються на кожному етапі, буде обмежена.

В. Ряд відділів організовує конкурс на наступний рік у листопаді. У цьому випадку фінансування може розпочатися в лютому. Крім того, виграшні проекти можуть бути включені в план роботи офісу. Можливі ускладнення - підбиття підсумків змагань перед прийняттям бюджету. Цього можна уникнути, оголосивши конкурс у листопаді та склавши його відразу після затвердження бюджету.

Щодо визначення суб'єктів, які можуть брати участь у конкурсі, розглядаються такі варіанти:

А. Тільки молодіжні та дитячі організації. Це буде конкурс проектів програм молодіжних та дитячих громадських організацій. Такий конкурс стимулює розвиток молодіжного руху в регіоні, але немолоді організації, що працюють з молоддю, повинні знайти партнерську молодіжну організацію (як правило, офіційно) для участі у конкурсі.

Б. Усі громадські організації регіону можуть брати участь у конкурсі проектів програм громадських організацій для дітей та молоді. У цьому випадку можна підтримати проекти тих відповідних неурядових організацій, які спеціалізуються на вирішенні певних соціальних проблем, таких як СНІД, права людини тощо. Недоліком цього варіанту є те, що молодіжні організації можуть втратити можливість писати проекти досвідченим професіоналам третього сектору.

В. Лише організації відповідного рівня (регіональні для регіональних змагань, міські для міських тощо). Інспекційним органам зрозуміло, що, наприклад, кошти з обласного бюджету були призначені на проведення регіонального заходу шляхом фінансування проекту регіональної організації. Однак більшість регіональних молодіжних організацій обмежують свою діяльність лише обласним центром і не мають мережі в округах. А можливості районних бюджетів не дозволяють проводити власні змагання.

Г. У конкурсі можуть брати участь організації, що реалізують проекти у відповідній галузі. Тому регіональні, міські організації можуть подавати проекти на регіональний конкурс, а в місті як міські, так і обласні організації.

Д. Організації, легалізовані за повідомленнями, органи студентського та студентського самоврядування, ініціативні групи. Молодіжний соціальний рух характеризується багатьма асоціаціями, які не є юридичними особами, а тому не мають права брати участь у конкурсах. Вони можуть бути прийняті на конкурс за умови, що департамент не перераховує кошти на рахунок організації, а сплачує рахунки організації відповідно до затвердженого бюджету проекту. Але тут виникає питання про укладення договору про співпрацю з неюридичною особою. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є

залучення асоціації та профспілки, таких як Регіональний комітет молодіжних організацій. Важливо, щоб цей посередник, загалом, не виключав реальних авторів проекту з реалізації.

Процес встановлення пріоритету має наступні опції:

А. Використання національних пріоритетів тендерів. Не всі будуть стосуватися певного регіону.

В. Розробка власних пріоритетів конкуренції. У більшості областей України напрямки регіональних змагань розробляються на основі національних пріоритетів та цілей регіональної програми підтримки молоді. На жаль, ми не можемо дозволити собі попередні соціологічні дослідження, як у країнах ЄС. Тому бажано, щоб ми обговорили майбутні пріоритети принаймні з молодіжною спільнотою.

На фазі змагань. Важливим елементом конкурентного процесу є інформування громадськості. Інформація про умови участі у конкурсі традиційно публікується на офіційних веб-сайтах органів державної влади, публікується у ЗМІ та поширюється під час зустрічей, конференцій, круглих столів з представниками молодіжних організацій. Серед інноваційних форм - досвід Харкова з розсилки електронних листів молоді та досвід інших країн у вивішуванні інформаційних плакатів про змагання в місцях, де багатолюдно.

Збір проектів громадських організацій, як правило, відбувається на підставі прийняття проектів в Офіс (або в Молодіжний центр) у друкованому вигляді. Для обробки інформації, узагальнення ідей та досвіду роботи організації повинні подати електронну версію проекту. Також доцільно зобов'язати всі організації забезпечити в проекті:

- положення про всі змагання (фестивалі, турніри тощо), передбачені проектами цих організацій (включаючи районні етапи);
- умови участі (включаючи повні вимоги до потенційних учасників: вік, стать, освіта, місце проживання, інші навички та характеристики) у заходах, що здійснюватимуться за цими проектами;

- орієнтовний час та місце всіх проектних заходів (остаточна дата роботи Бюро, про яку повідомляється після резюме).

На основі узагальнення цієї інформації в рамках конкурсу проектів готується загальний план заходів, який встановлює умови участі у цих заходах: відкритий доступ, обмежена кількість учасників (з яких причин), встановлення умов конкурсу та набір положень щодо проведення всіх фестивалів та конкурсів. Цей захід допоможе уникнути проектів, які взагалі не реалізуються, підвищить прозорість реалізації проектів, покращить можливість участі молодих людей у проектній діяльності та створить умови для їх громадського моніторингу.

На підсумковому етапі ключовим питанням є презентація проектів, можливостями яких є:

А. Презентація проектів не є обов'язковим етапом конкурсу, а у випадку невеликих розмірів грантів це не повинно бути взагалі. Хоча в цьому випадку можуть постраждати нові організації, які ще не вміють добре писати проекти. Однак у разі необхідності деякі організації можуть бути спеціально запрошені на засідання тендерної комісії.

Б. Коротка презентація також дозволяє конкурсній комісії краще розкрити зміст проекту. Водночас експерти мають можливість задавати питання представникам організації та самостійно з'ясувати суперечливі аспекти проекту. Окрім організацій, що беруть участь у конкурсі, запрошення на презентацію також добре впливає на представників цільових груп, для яких призначені ці проекти. Ситуація ускладнюється, коли в конкурсі бере участь велика кількість організацій. У цьому випадку презентація відкладається, а її ефективність знижується. Можливим рішенням є багатоденна презентація проектів.

В. Добре усталеною формою презентації є ярмарок проектів, який має наступні переваги:

- кілька представників організації можуть взяти участь у презентації проекту;

- зміст проекту не розкривається лише в текстовому повідомленні, а й за допомогою комп'ютерної техніки, експонатів (реквізиту), фотографій, які не можна демонструвати в обмежений час регулярної презентації;

- значна кількість молоді може взяти участь у ярмарку проектів, а висвітлення у ЗМІ допоможе підвищити обізнаність громадськості про можливості соціального партнерства;

- ярмарок може служити засобом пошуку позабюджетних коштів для реалізації проектів молодіжних громадських організацій.

Найбільш доцільно проводити ярмарок у випадку великого гранту, коли необхідно краще ознайомитись не тільки з конкретним проектом, але й з історією та потенціалом організації, яка його подає.

Процес визначення того, хто повинен приймати рішення, може мати наступні варіанти:

А. Експертні та тендерні комісії. Більшість конфліктних ситуацій між конкурсами проектів в Україні пов'язані з принципами формування комісій, які приймають рішення про переможців конкурсу. Для забезпечення прозорого та кваліфікованого зведення результатів тендеру тендерна комісія повинна бути широко представлена або використовувати результати попередньої експертної оцінки у своїй діяльності. Слід зазначити, що в присутності великої кількості експертів у галузі молодіжної політики не вистачає експертів для оцінки проектів. Загалом, інтегрована оцінка проекту повинна мати три складові: оцінку проекту (актуальність, інноваційність тощо), аналіз бюджету (реальність, обґрунтованість тощо) та, нарешті, оцінку заявника проекту, досвіду, людських ресурсів та ресурсного потенціалу, репутації тощо). Тому доцільно залучити експертів з усіх трьох профілів.

Б. Якщо рішення приймає лише конкурсна комісія, крім представників управління та підпорядкованих йому установ (Центр соціальних служб для сім'ї, Центр дітей та молоді та молоді) бажано представляти депутатів від профільної комісії, засобів масової інформації, молодіжних громадських

організацій. серед тих організацій, які не беруть участі у цьому конкурсі), а також науковців, які займаються проблемами молоді.

На етапі прийняття рішення можливі наступні варіанти:

А. Особисте засідання тендерної комісії дозволяє приймати рішення на основі результатів дебатів. Однак у цьому випадку існує небезпека, що більш впливові члени комітету з конкуренції нав'яжуть свою думку іншим.

Б. Індивідуальне голосування. Кожен член тендерної комісії приймає рішення на основі раніше обговорених показників. Однак він може не звертати уваги на деякі особливості проектів, які були б основою загальної дискусії.

В. Рішення на основі основних показників. Тендерна комісія визначає "вагу" різних показників проекту (кількість учасників, інноваційність, ефективність тощо). Отже, переможці змагань визначаються за сумою набраних балів.

На етапі реалізації проекту слід враховувати наступні моменти. Відповідно до світової практики, інтелектуальний продукт, вироблений в результаті реалізації проекту, повинен належати відповідному відомству. Тому всі організації-переможці повинні надіслати до Бюро частину літератури, опублікованої за проектами (книги, брошури, матеріали конференцій тощо) для розповсюдження. Крім того, доцільно поширювати (повторювати) підходи до вирішення деяких молодіжних проблем, методів та технологій, які були розроблені або апробовані під час реалізації проектів переможців. Публікація остаточної збірки найкращих практик дозволить більш широко використовувати інноваційний досвід організацій-переможців у реалізації молодіжної політики на місцях. Надалі слід запровадити механізм визначення ефективності проектів. Таким чином, на першому етапі визначається потенційна ефективність проекту, яка повинна впливати на рішення, підтримувати проект чи ні. На другому етапі - оцінюється ефективність реалізації підтримуваних проектів. А організації, діяльність яких під час реалізації проектів вважається неефективною, повинні мати обмеження щодо подальших конкурсів [26, с. 80 - 81]. Таким чином, можливості вдосконалення

процедур конкурсів проектів молодіжних громадських організацій можуть бути різними та визначатись відповідно до переліку учасників, прийнятих до конкурсу проектів, обсягу проектів, рівня, на якому вони реалізуються (регіональний, районний, міський, сільський, районний у місті). Подальший детальний опис та вдосконалення механізму реалізації проектів молодіжних громадських організацій з урахуванням цих параметрів дає змогу розширити використання соціальних пропозицій цих структур як перспективний напрямок підвищення ефективності державної молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях.

Крім того, сьогодні важливо враховувати ініціативи молодих людей, які належать до неформальних груп. У цьому напрямку необхідно розширити форми та засоби підтримки активної молоді та її ініціатив, розширити коло молодіжних рухів, які можуть отримати державну підтримку, якщо вони беруть участь у реалізації соціально вигідних заходів, проектів та програм. Такий підхід більше враховує специфіку сучасного етапу розвитку молодіжного руху (неформальні групи, Інтернет-спільноти) та збільшує потенціал молоді у вирішенні проблем молодіжного середовища, поліпшення умов соціального розвитку та розвитку молоді.

Важливим моментом є також розвиток практики проведення конкурсів як для великих, так і для міні-проектів молодіжних громадських організацій, неформальних молодіжних груп. Неформальним групам молоді може бути доречніше надавати фінансову підтримку для реалізації заходів, проектів, програм. Загалом дослідники та провайдери пов'язують розвиток державної молодіжної політики з подальшим зростанням ролі приватного сектору та перетворенням "державної молодіжної політики" у "державну" та розширенням неформальної молодіжної діяльності.

Результати дослідження показали, що в Україні існує комплексна система молодіжного законодавства (одна з найширших в Європі), що регулює всі сфери молодіжного життя, включаючи діяльність молодіжних громадських організацій, супроводжувана невеликою кількістю цих організацій, які активно

співпрацюють з місцевими органами виконавчої влади. місцевий уряд. Ця суперечність призводить до того, що потенціал молодіжних громадських організацій мало використовується для виконання завдань національної молодіжної політики щодо покращення становища молоді.

Слід зазначити, що одним із векторів розвитку національної молодіжної політики в ЄС найближчим часом є орієнтація на забезпечення структурованого діалогу між молоддю та владою. Основним засобом забезпечення цього є використання максимально ресурсів молодіжних організацій для забезпечення оновлення молодіжної політики шляхом активної участі молоді у розробці та реалізації рішень з питань молоді. Питання структурованого діалогу розглядається крізь призму участі молоді у демократичному житті Європи, що визнано стратегічним завданням на сучасному етапі соціального розвитку. Одним з найбільших проєктів, що забезпечує співпрацю між Україною та ЄС, є "Програма підтримки молодіжної політики Східного партнерства".

Дослідження наукової літератури, аналітичних звітів, практика реалізації державної молодіжної політики на регіональному рівні дає змогу визначити напрямок вдосконалення практики державної підтримки молодіжних громадських організацій як засіб підвищення ефективності державної молодіжної політики на регіональному рівні. Такі пропозиції включають наступне:

- аудит структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, відповідальних за роботу з молоддю. Зокрема, пропонується створити відділи в молодіжних відділах для роботи з молодіжними громадськими організаціями та неформальними молодіжними групами. Такий підхід дає можливість створити кращі умови для залучення потенціалу цих структур та налагодити спільну роботу на основі соціального партнерства у цій галузі, наприклад, у Дніпропетровській обласній державній адміністрації (така структурна організація має досить обмежений перелік напрямків роботи з молоддю);

- надання молодіжним громадським організаціям права здійснювати некомерційну економічну діяльність, кошти від якої будуть спрямовані на реалізацію її правових цілей;

- забезпечити моніторинг та оцінку проектів та заходів, що проводяться молодіжними організаціями за рахунок бюджету, та інформувати громадськість про це питання;

- щорічні регіональні слухання щодо становища молоді за активної участі молодіжних громадських організацій. Одним із завдань таких слухань має стати вивчення та обговорення на регіональному рівні пропозицій місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, що працюють з молоддю, науковців, молодіжних громадських організацій щодо визначення шляхів організаційної, матеріальної та фінансової підтримки молодіжних громадських організацій у їх діяльності. на підтримку молоді та вирішення проблем молодіжного середовища в регіоні;

- проведення в регіоні міжнародного конкурсу за активної участі молодіжних громадських організацій з актуальних питань соціального становлення та розвитку молоді;

- поглиблення диференційованого підходу до роботи з молодіжними неурядовими організаціями за сферою їх діяльності (політичні, державні, соціальні, спортивні організації);

- перспективна активна підтримка участі молодіжних громадських організацій у проектах співпраці з міжнародними структурами, що працюють з молоддю та для молоді;

- Забезпечення належного висвітлення на веб-сайтах структурних підрозділів для молоді в місцевих державних адміністраціях, відповідних структурах органів місцевого самоврядування молодіжних громадських організацій щодо реалізації проектів, ініціатив, спрямованих на сприяння соціальному формуванню та розвитку молоді;

- у подальшій практиці прийняття регіональних програм сприяння громадській активності у розвитку територій для забезпечення заходів щодо

сприяння діяльності молодіжних громадських організацій щодо вирішення проблем молоді та посилення соціального партнерства між місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування для реалізації соціально важливих проектів у регіоні.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі вдалося досягти поставленої мети, яка полягає у обґрунтуванні підходів до удосконалення засобів підтримки молодіжних громадських організацій у вимірі розвитку державної молодіжної політики на регіональному рівні. Результати дослідження дають змогу зробити наступні висновки.

1. Питання про здатність та спроможність молодіжних громадських організацій брати участь у формуванні та реалізації національної молодіжної політики на сучасному етапі державотворчих процесів розглядається з точки зору спільної відповідальності органів державної влади, місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства. Ключовою ідеєю, виходячи з якої суть оновлення моделі державної молодіжної політики у напрямку зміцнення відносин між органами державної влади, місцевого самоврядування, є необхідність зміни парадигми "тиску" на парадигму "внеску" молодіжного руху

У наукових працях діяльність молодіжних громадських організацій як суб'єкта державної молодіжної політики розглядається на основі механізму особистих контактів, функціонування молодіжних громадських консультаційних та консультативних структур, соціальних ініціатив молоді, програмної та проектної діяльності цих об'єднань. У діяльності молодіжних громадських організацій є три основні компоненти: захист прав та інтересів молоді, підтримка молодіжних ініціатив, формування та реалізація лідерського та творчого потенціалу. Практика механізму соціальних пропозицій громадських організацій, відібраних за результатами конкурсу, є більш типовою для української практики, тоді як в інших сферах соціальної політики соціальне регулювання є більш поширеним.

2. Формулювання та реалізація молодіжної політики ЄС базується на ідеї, що молодь повинна розглядатися як цінний ресурс для сьогодення та майбутнього. Ця політика базується на інтегрованому, міжвідомчому та

інтегрованому підході. Є чотири основні моделі цієї політики в європейських країнах: централізовану (країни Середземномор'я); громадську (Великобританія); універсалістську (країни Скандинавії); протекційну (країни Центральної Європи). Спільною рисою цих моделей є спрямованість на забезпечення участі молоді у суспільному житті. На сучасному етапі державотворчих процесів та соціального розвитку країн з розвиненою демократією та цінностями громадянського суспільства ця місія визнана пріоритетом держави в цій галузі. Основна роль у забезпеченні соціальної активності молоді відводиться молодіжним організаціям. Важливим аспектом є наявність трирівневої структури національної молодіжної політики у більшості європейських країн. Третій рівень цієї політики - це молодіжні організації.

Водночас на розвиток молодіжного руху в країнах ЄС все більше впливає посилення неформальної молодіжної активності в останні роки. Молодь, як правило, віддає перевагу новим формам участі у суспільному житті (неформальні асоціації, молодіжні групи, що реалізують окремі проекти та програми), ніж участі в традиційних молодіжних організаціях.

Європейська програма Erasmus + 2014-2020 - головний програмний документ ЄС для молоді, який включає окремий блок з питань молоді. Він представлений трьома стратегічними напрямками діяльності: мобільність для молоді та працівники, що працюють з молоддю; розбудова потенціалу у молодіжній галузі; структурований діалог між молоддю та особами, що приймають рішення. Напрямок забезпечення діалогу між молоддю та управлінськими структурами, що реалізують молодіжну політику, особливо цікавий з огляду на місце та роль молодіжних організацій у забезпеченні цього діалогу. Головним завданням у цьому плані є сприяння активній участі молоді у демократичному житті, зміцнення їх спроможності обговорювати поточні проблеми та встановлення пріоритетів шляхом структурованого діалогу щодо реформування молодіжної політики.

Термін "структурований діалог" використовується для визначення дискусій між молоддю та молодими політиками з метою досягнення корисних

результатів у процесі прийняття рішень. Це розглядається як можливість для молоді почути (висловити свої думки, пропозиції та рекомендації) щодо того, як молодіжна політика повинна розроблятися та реалізовуватися в Європі. Відповідно до основних напрямків поглиблення співпраці між Україною та ЄС, слід включити питання посилення ролі молоді в участі в демократичному житті, формування цінностей активної громадянської позиції. Громадські організації, що працюють з молоддю та для неї, повинні стати активними суб'єктами у цій галузі.

3. Дослідження нормативно-правового забезпечення участі молодіжних громадських організацій у державній молодіжній політиці в Україні дозволило зробити висновок про наступне. Підтверджується, що особливістю української моделі державної молодіжної політики є те, що принципи, за якими діє державна адміністрація у цій сфері, є юридично виписаними. Ці принципи визначають пріоритетність молодіжних ініціатив та залучення ресурсів молодіжних громадських організацій до роботи з органами державної влади та місцевими адміністраціями для створення умов для соціального та молодіжного розвитку в Україні. Існує три основні форми державної підтримки молодіжних громадських організацій: надання інформації про державну молодіжну політику; надання методичної та організаційної допомоги у соціальному формуванні та розвитку молоді; заохочення створення компаній, установ та організацій, які надають молодіжні послуги або сприяють працевлаштуванню молоді. Крім того, законодавчий рівень передбачає, що невід'ємною частиною механізму формування та реалізації національної молодіжної політики є інтеграція матеріальних та фінансових ресурсів компаній, установ та організацій, об'єднань громадян, зацікавлених у роботі з молоддю. Отже, законодавчо визначений механізм реалізації політики, принципи, що визначають функціонування державного управління у цій сфері, створюють законодавчу базу для формування публічної моделі молодіжної політики в Україні. Водночас аналіз основного молодіжного законодавства показує

переважання патерналістського підходу до регулювання питань молоді в Україні.

Основне молодіжне законодавство визначає статус та визнає важливість інноваційного потенціалу громадських об'єднань у реалізації молодіжної політики. Крім того, основними питаннями, які необхідно вдосконалити у законодавстві та на які звертають увагу дослідники, є: перегляд податкового законодавства для сприяння благодійній діяльності, звільнення від оподаткування коштів, отриманих громадськими організаціями для здійснення своєї основної діяльності; скорочення тривалості та спрощення процедури реєстрації та перереєстрації громадських організацій; запровадження прозорої системи державної фінансової та матеріально-технічної підтримки шляхом об'єктивного конкурсного відбору тих організацій, які отримуватимуть державну підтримку; законодавче закріплення соціального регулювання, яке дозволило б молодіжним громадським організаціям надавати соціальні послуги молоді на прохання органів державної влади та за їх фінансової підтримки.

4. Аналіз форм державної підтримки молодіжних громадських організацій в Україні показав, що основною формою підтримки є конкурс проектів молодіжних громадських організацій, які є спробою запровадити державний механізм соціальних закупівель. Практика проведення тендерів на проекти молодіжних громадських організацій та надання фінансової допомоги у їх реалізації свідчить про встановлення зв'язку між фінансовою підтримкою молодіжних громадських організацій та реалізацією державної молодіжної політики. Водночас вітчизняна практика характеризується спрямованістю на центральну підтримку проектів тих молодіжних організацій, які мають статус всеукраїнської.

Розгляд списку переможців конкурсу на визначення проектів, всеукраїнських молодіжних та дитячих громадських організацій показав, що серед 14 таких проектів: 4 переможці - це фестивальні проекти; 7 - проекти спортивно-оздоровчих ігор, освітніх, спортивних заходів; 2 - управління школою (школи політичного успіху та літня школа демократичного

співтовариства молоді Європи; 1 - КВК. Таким чином, більшість проектів, що отримали державну підтримку, стосуються дозвілля, мистецтва, історичної спадщини, спортивних та військових заходів. Рятувальні програми, проблеми молодіжної роботи, підприємництва, розширення молодіжної інфраструктури для молодіжних служб, міжнародна співпраця в обміні досвідом у вирішенні проблем молодіжного середовища тощо. Ми також можемо бачити, що тенденція до зниження акції проведення конкурсів для молодіжних проектів та програм, щоб зосередити увагу не лише на всеукраїнських молодіжних громадських організаціях, а й на місцевих молодіжних об'єднаннях, соціальній значущості та корисності проекту з точки зору сприяння соціальному формуванню та розвитку молоді.

Іншим нагальним питанням є вдосконалення процедур організації, впровадження, контролю за виконанням та посилення відповідальності клієнтів при реалізації проектів молодіжних організацій на національному та місцевому рівнях.

5. Вивчення досвіду участі молодіжних громадських організацій у реалізації державної молодіжної політики у Дніпропетровській області дозволяє визначити основні форми підтримки молодіжних громадських організацій, які можуть бути представлені трьома сукупностями питань: залучення цих організацій до прийняття молодіжних рішень; надання фінансової підтримки реалізації соціальних проектів на основі конкурсів, заохочення найбільш активних учасників молодіжного громадського руху; підтримка волонтерської діяльності.

Основним принципом, на якому базуються відносини між місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та молодіжними громадськими організаціями, є принцип соціального партнерства. Таким чином, на регіональному рівні реалізація державної молодіжної політики встановила зв'язок між способами реалізації цієї політики та участю молодіжних громадських організацій у цьому процесі. Ефективна молодіжна

політика є одним із найважливіших інструментів розвитку регіону, підвищення добробуту громадян та поліпшення зв'язків з громадськістю.

У Регіональній стратегії розвитку молодіжної політики "Молодь - впевнений старт", яка є стратегічним документом для розвитку цієї політики у Дніпропетровській області, визначено шість пріоритетів: конкурентоспроможність молоді на ринку праці; інноваційна діяльність молоді; здоровий спосіб життя та сімейні цінності; соціальна реінтеграція молоді, яка опинилася у складних життєвих умовах; патріотичне виховання; соціальна та громадська діяльність. Аналіз шляхів забезпечення цих пріоритетів показав, що одне з ключових місць у досягненні повного переліку пріоритетів відводиться молодіжним громадським організаціям, які є одними з основних суб'єктів реалізації цієї політики на регіональному рівні. Такий підхід дозволяє розглядати діяльність цих організацій не лише як окрему сферу їх підтримки, але у зв'язку з їх залученням до всіх напрямків молодіжної політики на регіональному рівні. Такий підхід дозволяє їм повною мірою використовувати свій потенціал для створення умов для соціального становлення та розвитку молоді в регіоні і відповідає практиці роботи з молодіжними громадськими організаціями в ЄС.

Зазначається, що така основна форма підтримки молодіжних організацій регіону, як фінансування їх найкращих проектів за допомогою конкурсу, є частиною регіональних цільових програм у галузі національної молодіжної політики. Дослідження також дозволяє зробити висновок, що участь молодіжних громадських організацій у реалізації цієї політики базується на соціальній пропозиції цих організацій. Відмінність цього підходу полягає в тому, що в інших сферах соціальної політики залучення неурядових організацій враховується при вимірюванні питання надання соціальних послуг через соціальні закупівлі.

Було підтверджено, що оцінка цих проектів повинна мати три складові: оцінку відповідності, інновації проекту, аналіз бюджету проекту відповідно до реальності, обґрунтованість та оцінку репутації, людських ресурсів, ресурсного

потенціалу молодіжних організацій. Загалом можливості вдосконалення процедур проведення конкурсів проектів молодіжних громадських організацій можуть відрізнятися і визначаються відповідно до переліку учасників, які приймаються до участі у конкурсі, обсягу проектів та рівня їх реалізації (регіональний, районний, міський, сільський, районний у місті). Детальне визначення та вдосконалення механізму реалізації проектів молодіжних громадських організацій з урахуванням цих параметрів дасть змогу розширити використання соціальних пропозицій цих структур як перспективний напрямок підвищення ефективності державної молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях.

Розгляд молодіжних громадських організацій, зареєстрованих у Дніпропетровській області, показує, що ці організації представляють інтереси молоді у всіх політичних, соціальних, економічних та культурних сферах. Переважна більшість із них працює в обласному центрі, і період найбільшої діяльності щодо створення та реєстрації цих організацій відноситься до періоду 1999-2001 рр. Разом із кількістю молодіжних громадських організацій бракує інформації про їх діяльність. Майданчиком для реалізації молодіжних ініціатив в регіоні є Молодіжний центр Дніпропетровської області. Пріоритетами центру є працевлаштування, волонтерство, освітні програми та мобільність студентів, організація дозвілля, участь у реалізації молодіжних проектів в рамках молодіжної програми ЄС.

Водночас було виявлено низку проблемних питань, які перешкоджають створенню кращих умов для функціонування молодіжних організацій як активних суб'єктів молодіжної політики на регіональному рівні. Такими проблемними питаннями є: неспроможність господарської діяльності, що перешкоджає розширенню сфери роботи цих організацій при реалізації їх соціальних пропозицій; недостатня обізнаність молодіжних громадських організацій про можливості отримати підтримку органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у їх діяльності та відсутність інформації

щодо звітування про реалізацію проектів молодіжних громадських організацій, які отримали фінансування та реалізуються в регіоні.

Результати аналізу наукової літератури, аналітичних звітів, практики реалізації державної молодіжної політики на регіональному рівні дозволяють визначити напрямок вдосконалення підтримки молодіжних громадських організацій як засобу підвищення ефективності державної молодіжної політики на регіональному рівні. Такі пропозиції включають наступне:

- надання молодіжним громадським організаціям права здійснювати некомерційну господарську діяльність, кошти від якої будуть спрямовані на досягнення її правових цілей, що розширить перелік робіт, послуг, молодіжної діяльності, які можуть запропонувати місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування соціальну допомогу;

- забезпечення належного висвітлення на веб-сайтах структурних підрозділів для молоді в місцевих державних адміністраціях, відповідних структурах органів місцевого самоврядування молодіжних організацій щодо реалізації проектів, ініціатив, спрямованих на сприяння соціальному формуванню та розвитку молоді;

- постійний моніторинг та оцінка проектів та заходів, що проводяться молодіжними громадськими організаціями за рахунок бюджету, та інформування громадськості про це питання;

- поглиблення диференційованого підходу до роботи з молодіжними неурядовими організаціями за сферою їх діяльності (політичні, державні, соціальні, спортивні організації);

- щорічні регіональні слухання щодо становища молоді за активної участі молодіжних громадських організацій. Одним із завдань таких слухань має бути вивчення та обговорення пропозицій місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, що працюють з молоддю, науковців, молодіжних громадських організацій щодо визначення шляхів організаційної, матеріальної та фінансової підтримки молодіжних громадських організацій у їх розвитку, вирішення проблем молодіжного середовища в регіоні;

- проведення в регіоні міжнародного конкурсу за активної участі молодіжних громадських організацій з актуальних питань соціального становлення та розвитку молоді та активної підтримки їх участі у проектах співпраці з міжнародними організаціями, що працюють з молоддю та для неї;

- у подальшій практиці прийняття регіональних програм сприяння громадській активності у розвитку територій для забезпечення заходів щодо сприяння діяльності молодіжних громадських організацій у вирішенні проблем молоді та щодо реалізації соціально важливих проектів у регіоні.

- перспективним є розширення благодійних акцій та волонтерської діяльності молодіжних громадських організацій;

- активніше залучення молодіжних громадських організацій до надання інформаційних послуг молоді у всіх сферах життя (освіта, працевлаштування, підприємництво, житло, охорона здоров'я, дозвілля, культура, спорт тощо), зокрема шляхом створення Інтернет-ресурсів, інформаційних пунктів для молоді;

- підтримка створення молодіжних ЗМІ та розробка механізмів реалізації соціальних пропозицій молодіжних громадських організацій щодо створення соціальної реклами;

- забезпечення заходів щодо підтримки ініціатив неформальних молодіжних асоціацій, зокрема шляхом підтримки їх міні-проектів. Підтримка неформальних молодіжних груп є відповіддю на тенденцію молодіжного руху, яка характеризується поглибленням цього сегмента молодіжного середовища та зростанням його активності в суспільному житті.

Врахування цих аспектів підвищить ефективність та результативність реалізації державної молодіжної політики на регіональному рівні шляхом належного використання потенціалу найбільш активних молодіжних громадських організацій та неформальних молодіжних груп. Досягнення успіху в цьому напрямку є невід'ємною частиною забезпечення розвитку регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барабаш В. Інституціалізація молодіжного руху України / В. Барабаш // Політичний менеджмент. – 2004. – № 3. – С. 98 – 111. – Режим доступу : <http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11634/11-Barabash.pdf>.
2. Барабаш В. В. Молодіжний рух як об'єкт і суб'єкт реалізації молодіжної політики / В. В. Барабаш // Український соціум. – № 1 (3). – С. 119 – 130. – Режим доступу : <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=8&n=51&c=1105>.
3. Бородін Є. І. Державна молодіжна політика в Україні: процес формування та розвитку (1991 – 2004 рр.) монографія / Є. І. Бородін. – Д. : Пороги, 2008. – 429 с.
4. Взаємодія органів державної влади та молодіжних громадських організацій в Україні / Є. І. Бородін, Ю. В. Борисова, О. В. Каїнова [та ін.] ; за заг. ред. та наук. ред. Є. І. Бородіна. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2012. – 152 с.
5. Головенько В. Громадські структури сучасного молодіжного руху України : стан та основні тенденції / В. Головенько, А. Зінченко // Український соціум : науковий журнал. – 2006. – № 2. – С. 78 – 88.
6. Головенько В. Проблеми розвитку молодіжного руху на сучасному етапі / В. Головенько // Український соціум : науковий журнал. – 2002. – №1. – С. 71 – 80.
7. Головенько В. А. Український молодіжний рух у ХХ столітті (історико-політологічний аналіз основних періодів) / В. А. Головенько. - К. : А.Л.Д., 1997. – 160 с.
8. Гуцалова М. Молодь як об'єкт державної молодіжної політики / Марина Гуцалова // Сучасна українська політика [Електронний ресурс] : зб. наук. пр. – 2011. – № 22. – Режим доступу : http://archive.nbuiv.gov.ua/portal/soc_gum/Sup/2011_22/Rozdil_2/10_Gutsalova.pdf.
9. Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2009 – 2015 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 28 січ. 2009 р. № 41. –

Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/41-2009-п>.

10. Діяльність громадських об'єднань в Україні у 2013 році : Стат. Бюлетень / Державна служба статистики України. – К., 2014. – 151 с. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publposl_u.htm.

11. Erasmus+Guide du programme. – Access mode: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/documents/erasmus-plus-programme-guide_fr.pdf.

12. Канавець М. В. Вплив молодіжного руху на формування та реалізацію державної політики України: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01 / М. В. Канавець ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2009. – 20 с.

13. Коваль Г. В. Міжнародна практика формування та реалізації державної молодіжної політики [Електронний ресурс] / Г. В. Коваль. – Наукові праці. Державне управління. – 2012. – Вип. 174. – Т. 186. – С. 30 – 33. – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/govermgmt/2012/186-174-5.pdf>.

14. Коваль Г. В. Принципи державної молодіжної політики в Україні [Електронний ресурс] / Г. В. Коваль // Теорія та практика державного управління. – 2012. – Вип. 2. – С. 180 – 186. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Tpdu_2012_2_28.pdf.

15. Коваль Г. В. Розвиток державної молодіжної політики : теорія, методологія, механізми реалізації : монографія / Г. В. Коваль. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. – 432 с.

16. Коваль Г. В. Роль молодіжних громадських організацій у формуванні та реалізації державної молодіжної політики / Г. В. Коваль // Наукові праці. Державне управління. – 2013. - Випуск 202. – Том 214. – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/govermgmt/2013/214-202-8.pdf>.

17. Концепція гуманітарного розвитку України на період до 2020 року : проект. – Режим доступу : <http://dniprorada.gov.ua/files/gumanitar-2020.pdf>.

18. Концепція Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016 – 2020 роки : проект. – Режим доступу : http://dsmsu.gov.ua/media/2014/07/18/2/konceptsiya_prima.pdf.

19. Корнієвський О. А. Молодіжний рух та політичні об'єднання в сучасній Україні / О. А. Корнієвський, В. М. Якушик. – К. : Київ. братство, 1997. – 132 с.
20. Кравчук М. Молодіжна колегія – крок до взаємодії [Електронний ресурс] / М. Кравчук // Віче. – 2009. – № 5. – С. 56 – 57. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/1348/>.
21. Кудренко Б. В. Основи та особливості взаємодії молодіжних організацій та об'єднань і органів державної влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=181>.
22. Кулеба О. Молодіжні громадські організації: різновиди, суспільні функції та проблема активізації їх діяльності / О. Кулеба // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. Національний університет «Львівська політехніка». – 2012. – Вип. 24. – Режим доступу : http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/13459/1/9_45-50_Vyp_24_Nac-idea.pdf.
23. Кулик В. Молода Україна: сучасний організований молодіжний рух та неформальна ініціатива / В. Кулик, Т. Голобуцька, О. Голобуцький. – К. : Центр дослідження проблем громадянського суспільства, 2000. – 460 с.
24. Кулік В. Сучасний організований молодіжний рух в Україні як об'єкт наукового дослідження / В. Кулік // Політика+: Аналітичне сетеве видання Центра досліджень проблем громадянського общества. – Режим доступу : <http://politika.org.ua/>.
25. Кулініч О. В. Механізми взаємодії органів державного управління та громадських організацій в реалізації молодіжної політики в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / О. В. Кулініч ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. – Х., 2009. – 20 с. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe.
26. Кулініч О. В. Напрямки вдосконалення конкурсних механізмів взаємодії органів влади та молодіжних громадських організацій // Державна молодіжна політика: регіональний аспект : матеріали міжнар. наук.-практ. конференції, 23 – 23 квітня 2008 р. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2008.

– С. 79 – 84. – Режим доступу : <http://ispr.org.ua/doci/regional.pdf>.

27. Лук'янова Н. Державна молодіжна політика в Україні: світовий і національний досвід формування та реалізації [Електронний ресурс] / Н. Лук'янова // Віче. – 2009. – № 22. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/1740/>.

28. Мельников Д. О. Молодь України в управлінні державними та суспільними справами у 80-х – 90-х рр. ХХ ст.: історіографія проблеми. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzvdpu_ist/2009_15/molod%20ukrainu.pdf.

29. Молодіжний центр Дніпропетровщини. – Режим доступу : <http://molodcentr.dnepredu.com/>.

30. Молодь Дніпропетровщини» на 2012 – 2021 роки : рішення Дніпропетровської обласної ради від 3 лют. 2012 р. № 239-11/VI. – Режим доступу : <http://oblrada.dp.ua/decisions/27/745>.

31. Орлов В. В. Співпраця органів державної влади у сфері молодіжної політики та молодіжних громадських організацій в Україні / В. В. Орлов // Економіка та держава. – 2009. – № 2. – С. 110 – 113.

32. Плоский К. В. Молодіжний громадський рух як чинник державотворення в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01 / К. В. Плоский ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2009. – 20 с. – Режим доступу : http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe.

33. Пожидаєв Є. Пріоритети взаємодії держави та молодіжних громадських організацій / Є. Пожидаєв. – Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/monitor/Juli08/18.htm>.

34. Половинець А. М. Молодіжні громадські організації: критерії класифікації / А. М. Половинець. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/e_journals/dutp/2010_2/txts/10pamokk.pdf.

35. Порядок проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання

(реалізації) яких надається фінансова підтримка : постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовт. 2011 р. № 1049. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1049-2011-п>.

36. Про благодійну діяльність та благодійні організації : закон України від 5 лип. 2012 р. № 5073-VI. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>.

37. Про громадські об'єднання : закон України від 22 берез. 2012 р. № 4572-VI. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.

38. Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні : декларація від 15 груд. 1992 р. № 2859-XII. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2859-12>.

39. Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009 – 2015 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 28 січ. 2009 р. № 41. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/41-2009-п>.

40. Про затвердження календарного плану на 2014 рік державної підтримки молодіжних і дитячих громадських організацій на виконання загальнодержавних програм і заходів стосовно дітей, молоді, жінок та сім'ї : наказ Міністерства молоді та спорту України від 21 лип. 2014 р. № 2400. – Режим доступу : <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/14445>.

41. Про затвердження переліку проектів, визнаних переможцями конкурсу з визначення проектів, розроблених всеукраїнськими молодіжними та дитячими громадськими організаціями, для реалізації яких надається фінансова підтримка у 2014 році : наказ Міністерства молоді та спорту України від 17 лип. 2014 р. № 2350. – Режим доступу : http://dsmsu.gov.ua/media/2014/07/22/13/Nakaz_peremojci.pdf.

42. Про затвердження Порядку взаємодії структурних підрозділів, які відповідають за реалізацію державної молодіжної політики Міністерства молоді та спорту України, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських, районних,

районних у містах державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування та центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді : наказ Міністерства молоді та спорту України, Міністерства соціальної політики України від 28 лип. 2014 р. № 2460/502. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0950-14>.

43. Про затвердження Порядку здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів : постанова Кабінету Міністрів України від 29 квіт. 2013 р. № 324. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324-2013-п>.

44. Про затвердження Порядку подання творчих звітів про виконання програм (здійснення заходів) та підсумкових звітів про виконання договору та здійснення їх моніторингу : наказ Міністерства молоді та спорту України від 12 черв. 2014 р. № 1919. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0736-14>.

45. Про молодіжні та дитячі громадські організації : закон України від 1 груд. 1998 р. № 281-XIV. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/281-14>.

46. Про першочергові заходи щодо реалізації державної молодіжної політики та підтримки молодіжних громадських організацій : указ Президента України від 6 жовт. 1999 р. № 1284/99. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1284/99>.

47. Про Програму сприяння громадянській активності у розвитку територій на 2012 – 2016 роки у Дніпропетровській області : рішення Дніпропетровської обласної ради від 27 груд. 2011 р. № 226-10/VI. – Режим доступу : <http://oblrada.dp.ua/decisions/26/731>.

48. Про соціальну роботу з дітьми та молоддю : закон України від 21 черв. 2001 р. № 2558-III. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>.

49. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : закон України від 5 лют. 1993 р. № 2998-XII. – Режим доступу :

<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>.

50. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні : аналіт. доп. / А. В. Єрмолаєв, Д. М. Горелов, О. А. Корнієвський [та ін.]. – К. : НІСД, 2012. – 48 с. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/XXI-e3446.pdf>.

51. Програма підтримки молодіжної політики регіону Східного Партнерства (2013 - 2015) в Україні. Короткий опис основних цілей, завдань, підходів та результатів роботи Проекту // Український соціум. – 2013. - № 2 (45). – С. 237 – 238. – Режим доступу : http://www.ukr-socium.org.ua/Naukove/US_1_13/3_EPYRU.pdf.

52. Регіональна стратегія розвитку молодіжної політики на 2014 – 2020 роки «Молоді – впевнений старт» : розпорядження голови Дніпропетровської обласної державної адміністрації від 18 груд. 2013 р. № Р-1074/0/3-13. – Режим доступу : <http://www.adm.dp.ua/OBLADM/obldp.nsf/document.xsp?id=D27CA2916516F91EC2257C59007757C6>.

53. Співпраця органів влади та інститутів громадянського суспільства у сфері державної молодіжної політики в Україні : наук. розробка / авт. кол. : Є. І. Бородін, І. В. Хохрякова, Т. М. Тарасенко та ін. – К. : НАДУ, 2012. – 56 с.

54. Статистична інформація за основними напрямками діяльності головних управлінь юстиції та територіальних органів юстиції з питань легалізації об'єднань громадян, державної реєстрації друкованих засобів масової інформації за 9 місяців 2013 року (станом на 01.10.2013). Міністерство юстиції України. – Режим доступу : <http://www.drсу.gov.ua/show/11918>.

55. Сторожук Р. П. Державна молодіжна політика в контексті європейського вибору України: механізми реалізації : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Р. П. Сторожук ; Одес. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – О., 2007. – 20 с.

56. Сторожук Р. П. Зарубіжний досвід реалізації молодіжної політики / Р. П. Сторожук // Державне будівництво. Електронне наукове фахове видання Харківського регіонального інституту державного управління Національної

академії державного управління при Президентові України. – № 1. – 2006. –
Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/e-journals/DeVu/2006-1/index.html.

57. Стратегія розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року : указ Президента України від 7 верес. 2013 р. № 532/2013. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/532/2013>.

58. Тименко В. М. Тенденції розвитку європейської державної молодіжної політики [Електронний ресурс] / В. М. Тименко // Духовність особистості. – 2012. – Вип. 1 (48). – С. 164 – 169. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/domtp_2012_1_19.pdf.

59. Трансформація державної молодіжної політики в контексті європейської інтеграції України : наук.-метод. розробка / авт. кол. : Є. І. Бородин (кер.), Н. М. Літвінова, Ю. В. Борисова, І. В. Хохрякова. – К. : НАДУ, 2008. – 40 с.

60. Україна у цифрах 2013. Статистичний збірник. Державна служба статистики. – К., 2014. – 240 с. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm.

61. Участь молоді в суспільному житті: досвід, можливості, бар'єри : щорічна доповідь Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2011 року) / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Державна служба молоді та спорту України. – К., 2012. – 222 с. – Режим доступу : http://dsmsu.gov.ua/media/2013/01/23/3/Dopovid_2012_s.pdf.

62. Шевцова Ю. М. Особливості роботи з молоддю в контексті людського розвитку: нова державна парадигма / Ю. М. Шевцова [Електронний ресурс] // Державне управління: теорія та практика. – 2012. – № 2. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Dutp_2012_2_19.pdf.

63. Шот М. Діаспора майбутнього. У Тернополі пройшов перший Світовий конгрес українських молодіжних організацій / М. Шот // Урядовий кур'єр. – 2013. – 30 серпня.

ДОДАТКИ

